

AMULONIS

EPISTOLA, SEU LIBER CONTRA JUDÆOS

AD CAROLUM REGEM.

I. Detestanda Judæorum perfidia, et eorum inter Christianos conversatio quantum sit noxia fidelibus, et ecclesiarum doctoribus periculosa, apud multos incognitum est, non solum vulgares et plebeios, sed etiam nobiles et honoratos, doctos pariter vel indoctos: et apud eos maxime, inter quos nulla præfatorum infidelium habitatio aut frequentatio est. Unde necessarium duximus, et quantum religionis damnum ex eorum permistione Christianus populus sentiat, et quid de eis observandum vel divina auctoritas, vel sanctorum Patrum venerabilia instituta, vel antiquorum principum religiosa edicta præceperint, præsentium litterarum scriptis breviter comprehendere: et tam per nos, quam per vestram unanimem fraternitatem et fraternam unanimi-
 ad notitiam omnium qui nobis in Domino regendi commissi sunt, vel quicumque nosse voluerint, et valuerint pervenire.

II. Ad quam rem sollicitè peragenda constrigit nos vehementer ipsa pastoralis officii necessitas; et animarum damna, quas, juxta exemplum Apostoli, Dei æmulatione zelare debemus, et ab insidiis serpentis antiqui, qui veneno malitiæ suæ fidelium mentes semper depravare conatur, Domino auxiliante, custodire: ut Ecclesia Dei vivi, sponsa Agni, in fidei et religionis sinceritate, proprio viro incorrupta et casta servetur. Juxta quod idem Apostolus dicit: *Æmulor enim vos Dei æmulatione: despondi enim vos unum viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate quæ est in Christo (II Cor. xi, 2, 3).* Quod maxime nobis metuendum esse, qui in his novissimis et periculosis temporibus occulto Dei judicio Ecclesiæ regimen sortiti sumus, testatur alibi idem ipse Apostolus, et imminens periculum aperte denuntiat, dicens: *Spiritus autem manifeste dicit, quod in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, et doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatam habentium suam conscientiam (I Tim. iv, 1).* Unde et Dominus in Evangelio, omnium fidelium mentes terret, et præmouet, dicens: *Verumtamen Filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra (Luc. xviii, 8)?* Hoc namque tempus, et hos periculo-

issimos dies, in quibus abundante iniquitate refrigescit charitas multorum, etiam Isaias propheta significat, ubi ait: *In die illa auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fidei, et frangetur, et peribit et cadet quod pependerit in eo, quia Dominus locutus est (Isa. xxii, 25).*

III. Primum itaque illud ad memoriam reducimus, ut recogitet et perpenderit unusquisque fidelis qui, et quales, et quam cavendi sint de quibus nunc loquimur; id est, perfidi et blasphemi Judæi. De ipsis enim Dominus in Apocalypsi Joannis, angelo, id est sacerdoti Ecclesiæ Smyrnæ loquitur, dicens: *Scio tribulationem tuam, et paupertatem, sed dives es; et blasphemaris ab his qui se dicunt Judæos esse, et non sunt, sed sunt synagoga Satanæ (Apoc. ii, 9).* Et iterum Angelo Ecclesiæ Philadelphiæ scribit: *Ecce dabo de synagoga Satanæ qui se dicunt Judæos esse, et non sunt, sed mentiuntur: ecce faciam illos ut veniant, et adorent ante pedes tuos, et scient quia ego dilexi te (Apoc. iii, 9).* De his ergo non Judæis, ut ipsi mentiuntur, sed synagoga Satanæ, dicit etiam beatus Paulus apostolus ad Thessalonicenses: *Quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris, quæ et ipsi a Judæis, qui et Dominum occiderunt Jesum, et prophetas: et nos persecuti sunt, et Deo non placent, et omnibus hominibus adversantur; prohibentes nos gentibus loqui ut salvæ fiant, et impleant peccata sua semper: pervenit autem ira Dei super eos usque in finem (I Thess. ii, 14, 15, 16).* De talibus et beatus Joannes in Epistola sua, fidelibus præcipit, dicens: *Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domo, nec ave ei dixeritis: qui enim dicit illi ave, communicat operibus illius malignis (II Joan. 10, 11).* Quod licet nonnulli tantummodo de hæreticis qui ab Ecclesia recesserunt, et Christi fidei contraria docent, dictum putent; nos tamen vigilanter considerare debemus, quod nullam exceptionem fecerit Apostolus, sed generaliter de omnibus doctrinam Christi respuentibus dixerit: *Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, et cætera.*

IV. Si quis autem illud nobis opponit, quod iste sermo veniendi, quo dictum est, *Si quis venit ad vos,* proprie quodammodo de falsis doctoribus in Scripturis poni soleat, de quibus et Dominus dicit:

* Hunc librum sub nomine Rabani Mauri ediderat Petrus Franciscus Chiffletius; critici vero plurimi, et hi magni ponderis, inter quos auctores Historiæ litterariæ Galliæ, tum ex manusciporum unanimi con-

sensu, tum ex styli dissimilitudine, Rabano abjudicandum censuerunt et Amuloni nostro restituendum. Quos sequimur. Vide Historiam litterariam Galliæ Ebrt.

« Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces (*Matth. vii, 15*); » et iterum: « Omnes quotquot venerunt, fures sunt et latrones (*Joan. x, 8*); » legat librum beati Augustini, contra quinque hæreses prætitulatum; id est, paganorum, Judæorum, Manichæorum, Sabellianorum, Ariatorum: et evidenter agnoscat Judæos falsos esse doctores, et inter cæteros hæreticos deputari; et idcirco in omni colloquio atque convictu, consessu vel processu, vel osculo (per quæ plurimi eis adulantur) tanquam hæreticos esse cavendos; imo et peiores hæreticis: sicut eos Ecclesia catholica esse judicat, quæ in diebus Dominicæ Passionis, post hæreticos, et schismaticos, et prope paganos pro eis orat, hoc modo patenter ostendens eos et peiores esse hæreticis, et proximos paganis. Quia videlicet proprium esse solet hæreticorum, de Domino Jesu Christo Dei Filio quædam vera, quædam falsa sentire: proprium autem Judæorum, cuncta de illo falsa credere; dum illum et Deum nullo modo esse credunt, et hominem tantum communis naturæ, id est, ex viro et femina procreatum adhuc suspicantur venturum. Quod vero unum Deum conditorem omnium confitentur, etiam idololorum cultores negare non solent.

V. Unde et præfatus venerabilis Doctor, libro de vera religione (*Cap. 5*), quatuor ordines errantium ordinum omnimodis cavendos in Christiana religione commendat et inculcat, dicens: « Neque in confusione paganorum, neque in purgamentis hæreticorum, neque in languore schismaticorum, neque in cæcitate Judæorum quærenda religio est; sed apud eos solos, qui Christiani, catholici, orthodoxi nominantur; id est, integritatis custodes, et recta sæctantes. » Ubi etiam ostendens, et docens quod his quatuor generibus hominum tam caute et pie utendum sit Ecclesiæ Dei, ut ex his non solum non depravetur, sed etiam proficiat, et enitescat in melius, subjungit, dicens (*Cap. 6*): « Hæc enim Ecclesia Dei catholica, per totum orbem valide lateque diffusa, omnibus errantibus utitur ad pro-
 vectus suos, et ad eorum correctionem cum evigilare voluerint. Utitur enim gentibus ad materiam operationis suæ, hæreticis ad probationem doctrinæ suæ, schismaticis ad documentum stabilitatis suæ, Judæis ad comparationem pulchritudinis suæ. Alios ergo invitat, alios excludit; alios relinquit, alios antecedit; omnibus tamen gratiæ Dei participandæ dat potestatem: sive illi formandi sint adhuc, sive reformandi, sive recolligendi, sive admitendi. » Et post aliquanta iterum dicit (*Cap. 7*): Repudiatis igitur omnibus qui neque in sacris philosophantur, neque in philosophia consecrantur; et his qui vel prava opinione, vel aliqua simultate superbientes, a regula et comunione Ecclesiæ catholice deviarunt; et his qui suarum Scripturarum lumen, et spiritalis populi gratiam, quod Novum Testamentum vocatur, habere noluerunt, quos quanta potui brevitate constrinxî, tenenda est nobis Christiana reli-

gio, et ejus Ecclesiæ communicatio quæ catholica est, et catholica nominatur non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimicis.

VI. Juxta hæc verba sancti Doctoris et Patris, repudiandi sunt isti omnes (in quibus, et cum quibus etiam Judæi); et ita tantummodo eisdem utendum est Ecclesiæ Dei, ut ipsa proficiat, ut illi corrigantur, ut ex eorum comparatione pulchrescat, non ex eorum (quod absit) participatione sordescat. Tanquam hostes enim Dei, et inimici crucis Christi vitandi sunt, de quibus ipse Dominus Christus dicit: « Qui non est mecum, contra me est: et qui non colligit mecum, dispergit (*Luc. ii, 23*). » Quam attente autem istorum consortia fugienda sint, beatus Joannes apostolus, non solum verbis (ut supra posuimus), sed etiam exemplis edocuit: sicut beatus Irenæus ecclesiæ Lugdunensis antiquissimus pontifex, et Martyr gloriosus, in libris suis, de se ipso, et de beato Polycarpo discipulo ejus scribit (*Lib. iii adv. hær., c. 3*), dicens: Polycarpus qui non solum ab apostolis eruditus est, et conversatus cum his qui Dominum viderant, sed et ab ipsis apostolis ordinatus est Smyrnæorum ecclesiæ episcopus: quem nos quoque in prima ætate nostra vidimus (diu enim permansit, in vita et longæva ætate perdurans) uobilis vivendo, sed et moriendo nobilior exstitit; quippe qui vitam martyrio terminavit. Et sunt etiam nunc qui audierunt ab ipso, quod Joannes discipulus Domini, apud Ephesum cum balneas lavandi gratia fuisset ingressus, et vidisset ibi Cerinthum; exsiluisset continuo, et discessisset non lotus, dicens: Fugiamus hinc, ne et balneæ ipsæ corruant, in quibus Cerinthus lavat veritatis inimicus. Idem etiam Polycarpus Marcioni aliquando cum occurrisset, dicenti sibi: Agnoscis nos, respondit: Agnosco, agnosco primogenitum Satanæ. Tanta tunc apostoli, atque eorum discipuli in religione cautela utebantur, ut ne verbi quidem communionem cum aliquo eorum, qui a veritate deviaerant, habere paterentur.

Ad hæc si forte aliquis dicit, Cerinthum hæreticum fuisse, non Judæum, noverit temporibus apostolorum non fuisse hæreticos nisi ex Judæis ac Samaritanis, sicut fuerunt Simon et Menander, Ebion et Nicolaus. Sed et ex erroribus supradicti Cerinthi cognoscat quod omnia sint Judaica quæ astruebat. Prædicabat Dominum nostrum Jesum Christum purum fuisse hominem, nec resurrexisse; et circumcidi carne oportere. Post resurrectionem, terrenum dicebat futurum esse regnum Christi in Jerusalem: et homines in carne iterum concupiscentiis et vitiis subjectam conversationem habituros, et legales festivitates rursus celebrandas, et hostias carnales iterum jugulandas.

VII. Quam polluta sit hæc pessima generatio, et quam vere effecta synagoga Satanæ, etiam in Evangelio Dominus ostendit, dicens: « Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, et non invenit; tunc dicit: Rever-

« tar in domum meam unde exivi : et veniens, in-
 « venit vacantem, scopis mundatam, et orna-
 « tam. Tunc vadit, et assumit septem alios spi-
 « ritus secum, nequiores se : et ingressi habitant
 « ibi : et fiunt novissima hominis illius pejora prio-
 « ribus (*Luc. xi, 24, 25, 26*). » Sic fiet et generationi
 huic pessimæ. Quæ verba Domini beatus Hieronymus
 explanans, ita dicit : « Immundus spiritus exivit a
 Judæis, quando acceperunt legem : et ambulavit per
 loca arida, quærens sibi requiem. » Expulsus videlicet
 a Judæis, ambulavit per gentium solitudines : quæ
 cum postea Domino credidissent, ille non invento
 loco in nationibus, dixit : Revertar ad domum meam
 pristinam unde exivi : habeo Judæos quos ante
 dimiseram. Et veniens invenit domum vacantem,
 scopis mundatam. Vacabat enim templum Judæo-
 rum, et Christum hospitem non habebat, dicentem :
 « Surgite, eamus hinc (*Joan. xiv, 31*). » Et in alio loco :
 « Dimittetur vobis domus vestra deserta (*Luc. xiii,*
 « *35*). » Quia igitur et Dei, et angelorum præsi-
 dia non habebant, et ornati erant superfluis ob-
 servationibus legis, et traditionibus Pharisæorum :
 revertitur diabolus ad sedem suam pristinam,
 et septenario sibi numero dæmonum addito ha-
 bitat pristinam domum, et fiunt novissima illius
 pejora prioribus. Multo enim nunc majori dæmo-
 num numero possidentur, blasphemantes in syn-
 agogis suis Christum Jesum, quam in Ægypto pos-
 sessi fuerant ante legis notitiam. « De istis eorum
 blasphemis, non solum in Dominum Jesum Chri-
 stum, sed et in Ecclesiam ejus, idem doctor in ex-
 planatione Amos prophetæ, cum illa verba expone-
 ret : « Et tenerit ultra furorem suum, et indignatio-
 « nem suam servaverit usque in finem (*Amos i, 2*), »
 ita ait : « Antiquumque furorem et iracundiam tenen-
 tes usque hodie in synagogis suis, sub nomine Naza-
 renorum blasphemant populum Christianum. » Item
 apud eundem prophetam exponens illa Domini verba,
 quibus psalmos et cantica, quæ videntur canere in
 synagogis Satanæ reprobant, dicens : « Aufer a me
 « tumultum carminum tuorum, et cantica lyræ tuæ
 « non audiam (*Amos v, 23*) ; » præfatus doctor con-
 jungens eos hæreticis, sic loquitur : « Judæorum
 quoque traditio, et psalmi quos in synagogis canunt,
 et hæreticorum composita laudatio, tumultus est
 Domino, et (ut ita dicam) grunnitus suis, et clamor
 asinorum. »

VIII. Idem etiam doctor quanto odio et execra-
 tione istiusmodi blasphematores Christi, et Ecclesiæ
 ejus abominandi sint, suo nos exemplo informat,
 quodam loco dicens : « Si expedit odisse homines,
 et gentem aliquam detestari, miro odio aversor cir-
 cumcisionem : usque hodie enim persequuntur Domi-
 num nostrum Jesum Christum in synagogis Satanæ. »
 Item alibi (*ep. 151, quæst. 10*) : « Quantæ, inquit,
 traditiones Pharisæorum, quas hodie *δευτεράριαι*
 vocant, et quam animales sint fabulæ revolvere ne-
 queo : pleraque enim tam turpia sunt, ut erubescam
 dicere. » In expositione quoque Isaïæ (*in cap. viii*),

A cum exponeret eum locum, ubi de Domino prædi-
 ctum est : « In lapidem autem offensionis, et petram
 « scandali duabus domibus Israel, » etiam primos
 auctores talium fabularum, atque doctrinarum qui et
 quando esse cœperint apud Judæos ; et scholæ eo-
 rum, quibus invicem succedentibus, usque ad no-
 vissimam captivitatem pervenerint, his verbis expo-
 nit : « Nazareni, qui ita recipiunt Christum, ut ob-
 servationes legis veteris non omittant, duas domus
 interpretatur Sammai, et Ellet ; ex quibus orti sunt
 Scribæ et Pharisæi. Quorum suscepit scholam Achi-
 bas, et post eum Mehir, cui successit Johannan fi-
 lius Zachæi et post eum Eliezer, et per ordinem Thel-
 phon, et rursus Joseph Galilæus, et usque ad capti-
 vitationem Jerusalem Josue. Sammai igitur, et Ellet,
 non multo prius quam Dominus nasceretur, orti
 sunt in Judæa : quorum prior interpretatur dissipator,
 sequens profanus ; eo quod per traditiones
 (*δευτεράριαι*) suas, legis præcepta dissipaverint, at-
 que maculaverint. Et has esse duas domus quæ Sal-
 vatorem non receperint ; qui factus sit eis in rui-
 nam, et in scandalum. »

IX. Tales Scribarum, et Pharisæorum magistri
 exstiterunt, doctores fabularum et superstitionum :
 pro quibus eos frequenter in Evangelio Dominus
 increpat ; et præcipue ubi omnes eorum errores uno
 prophetico testimonio destruit, dicens : « Quare et
 « vos transgredimini mandata Dei propter traditio-
 « nem vestram ? » (*Matth. xv, 3*). Et post pauca :
 C « Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias, di-
 « cens : Populus hic labiis me honorat, cor autem
 « ejus longe est a me. Sine causa autem colunt me,
 « docentes doctrinas et mandata hominum (*ibid.,*
 « *vers. 7, 8, 9*). » Istorum igitur perversorum atque
 impiorum doctorum cæci et infideles Judæi, relicta
 veritate legis et prophetarum, usque in hodiernum
 diem observant traditiones, et sequuntur errores :
 in his legendis maxime occupantur, hæc inter se lo-
 quentes conferunt, hæc per singula sabbata in syn-
 agogis Satanæ prædicare non cessant. Si quid autem
 de libris legis divinæ intelligere conantur, juxta cæ-
 citatem eorum depravantes, cluserunt sibi misera-
 biliter ostium veritatis ; impleturque in eis mani-
 festissime quod eisdem doctoribus, imo perditori-
 D bus, eorum Dominus in Evangelio exprobrat, dicens :
 « Væ vobis, Scribæ et Pharisæi, quia tulistis cla-
 « vem scientiæ : ipsi non introistis, et eos qui in-
 « troibant prohibuistis (*Luc. xi, 52*). »

X. Denique audiat paulisper religiosa sanctitas
 vestra quam nefandis, atque inauditis blasphemis,
 et conviciis Dominum nostrum Jesum Christum, et
 Christianum ejus populum irrideant et subsannent.
 Sanctos apostolos imple immutato vocabulo appel-
 lant apostatas ; tanquam non missos a Deo, sed re-
 fugas legis suæ. Evangelium, quod nos Græco elo-
 quio intelligimus bonum nuntium, ipsi propria lin-
 gua malitiosissime immutantes vocant *HAΥΟΝΓΑΛΙΟΝ*,
 quod interpretatur Latine iniquitatis revelatio : as-

serentes videlicet quod non in eo mysterium salutis humanæ, sed iniquitas qua totus mundus in errorem mitteretur fuerit revelata : nescientes (insani) quod etiam istud ab eis confictum vocabulum, apertissimum iniquitatis eorum sit testimonium : sicut in libro Job (*in cap. xx*) de impio scriptum est : « Re-
 « velabunt cœli iniquitatem ejus, et terra consurget
 « adversus eum. Apertum erit germen domus illius :
 « detrahetur in die furoris. » Et in tantum Domini
 Jesu Christi odium exarserunt, ut ab Oriente usque
 in Occidentem, per omnes regiones transmarinas et
 citramarinas, in quibus Judæi habitant, mandata
 miserint, ne ullatenus in synagogis suis psalmum
 nonum decimum, qui sup specie orationis totus de
 manifestissimo Salvatoris adventu scriptus est, de-
 cantarent. Videlicet ne forte dicentes, sicut ibi can-
 nitur : « Exaudiat te Dominus in die tribulationis,
 « protegat te nomen Dei Jacob (*Psal. xix, 2*), » et
 cœtera quæ sequuntur; et certissime de eo subjun-
 gentes : « Nunc cognovi quoniam salvum fecit Do-
 « minus Christum suum. Exaudiet illum de cœlo
 « sancto suo : in potentibus salus dexteræ ejus
 « (*vers. 7*). » Et in fine psalmi : « Domine, salvum fac
 « regem, et exaudi nos in die qua invocaverimus
 « te (*vers. 10*) : » ne ista, inquam, dicentes, tan-
 quam præsentem benedicere et bene optare viderentur.
 Tulerunt igitur psalmum, qui per tot sæcula in con-
 ventu synagogæ quotidie inter cæteros fuerat decan-
 tatus, eumque usque in adventu Christi sui omni
 modo silendum esse decreverunt; et impleverunt in
 populo miserabili, etiam in hac parte, quod eis per
 Michæam prophetam (*in cap. ii*) tanto ante fuerat
 exprobratum, dicente Domino : « Eos qui transibant
 « simpliciter, convertistis in bellum : mulieres populi
 « mei ejecistis de domo deliciarum suarum : a par-
 « tibus earum tulistis laudem meam in perpetuum. »
 Sed hæc agentes, et velut contra stimulum calcitrantes,
 sibi met ipsis vulnus impietatis addiderunt.

XI. Sed nunquid prophetiam psalmi, aut præsentiam
 Christi evacuare potuerunt? quem ita videmus
 declaratum in gentibus, ut verissime illud impletum
 sit quod in Isaiâ propheta ad ipsum Dominum Sal-
 vatorem Deus Pater dicit : « Posui te in lucem gen-
 « tibus, ut sis in salutem usque ad extremum terræ
 (*Isa. xlix, 6*) ; » et quod idem propheta iterum di-
 cit : « Paravit Dominus brachium sanctum suum in
 « oculis omnium gentium, et videbunt omnes fines
 « terræ Salutare Dei nostri (*Ibid. lii, 10*) ; » et quod
 in Malachia propheta Dominus testatur, dicens :
 « Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum
 « est nomen meum in gentibus : et in omni loco
 « sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda
 « (*Malach. i, 11*). » De qua oblatione (quæ est uti-
 que pretiosa Domini Jesu Christi passio, qui dilexit
 nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et
 hostiam Deo in odorem suavitatis) in præfato psalmo
 ad ipsum dicitur de Deo Patre : « Memor sit omnis
 « sacrificii tui, et holocaustum tuum pingue fiat
 « (*Psal. xix, 4*). »

XII. Ita procedentibus temporibus, et per impie-
 tatis magistros succrescentibus indesinenter errori-
 bus in tantum obcecati sunt, ut fluxerint sibi de
 proprio sensu duos messias, id est duos Christos :
 quorum unum dicunt esse velut juxta promissionem
 Dei, ex genere David : quem et affirmant ea nocte
 in Judæa natum, quando domus Dei sub Vespasiano
 et Tito Hierosolymis destructa est; et nescio qui-
 bus modis Romam esse perductum : ibique usque
 hodie in speluncis et cryptis abditis esse reclusum :
 atque in tali ergastulo vincitum ferro, oppressum
 catenis, et toto corpore vulneratum. Et confidunt se
 per hæc vulnera habere indulgentiam peccatorum,
 et impleri in se quod Isaiâ dixit (*in cap. lvi*) : « Et in
 vulnere ejus medicina erit nobis. » Habent etiam
 scriptum in suis traditionibus, quod iste talis mes-
 sias ostenderit se antiquitus cuidam magno eorum
 doctori, qui vocabatur Josue Ben Levi : apparuisse
 autem primum in sordido habitu. Cumque ab illo,
 ignorante quis esset, corripere cur ita illotus et
 incultus incederet, repente se mutasse in aliam effi-
 giem, et apparuisse quasi senem preciosum, tenen-
 tem in manu sapphirum lapidem pretiosum : cumque
 hoc factum ille admiraretur, et requireret quisnam
 esset, respondisse eum : Ego sum messias, qui mul-
 tas pœnas pro vobis sustineo, et vos redempturus
 sum de captivitate : et omnes accipietis lapidem
 sapphiri qualem me videtis tenere. Et tunc imple-
 bitur in vobis quod in Isaiâ scriptum est : « Pau-
 « percula, tempestate convulsa, absque ulla conso-
 « latione : ecce ego sternam per ordinem lapides
 « tuos, et fundabo te in sapphiris; et ponam jaspidem
 « propugnacula tua, et portas tuas in lapides scul-
 « ptos, et omnes terminos tuos in lapides desidera-
 « biles (*Isa. liv, 11, 12*). » Hunc ergo talem mes-
 siam sperant in finem esse venturum, ad congregan-
 dos eos de captivitate (quod solum, ut vilissima
 mancipia, desiderare noverunt) : venturum in nubi-
 bus cœli, tanquam de ipso dixerit Daniel propheta :
 « Aspiciebam in visione; et ecce cum nubibus cœli
 « quasi Filius hominis veniebat (*Dan. vii, 13*), » et
 cœtera. Et istum nominant messiam Ben David, id
 est filium David.

XIII. Alterum autem dicunt messiam, quem pu-
 tant esse de tribu Ephraim, unde et nominant eum
 messiam Ben Ephraim, id est filium Ephraim :
 quod ex illa tantum occasione doctores eorum somnia-
 verunt, quia scribitur in Jeremiâ, dicente Domino :
 « Quia factus sum Israeli pater, et Ephraim primo-
 « genitus meus est (*Jerem. xxxi, 9*). » Istum spe-
 rant post revocationem captivitatis suæ, venienti-
 bus super se gentibus ferocissimis, Gog et Magog,
 ad bellum contra eas processurum : et in eodem
 bello interficiendum, et ab omni populo Judæorum
 graviter plangendum. Et hoc esse dicit quod in Za-
 chariâ propheta scriptum est : « Et aspicient ad eum
 « in quæ confixerunt, et plangent super playctum
 « quasi super unigenitum, et dolebunt eum eo sic-
 « ut doleri solet in morte primogeniti : et plan-

gent terræ familiæ, et familiæ seorsum, et mulie-
res eorum seorsum (*Zach. xii, 10-12*), et cætera. In tantum paucque eorum processit impietas, ut etiam Scripturam propheticam falsare conati sint: et ubi nos (sicut in Hebræo sermone ab initio continetur) ex persona Dei dictum legimus: « Et effundam super domum David, et super habitatores Hierusalem Spiritum gratiæ, et precum: et aspicient ad me quem confixerunt (*Ibid.*); » ubi statim quia iste sit Deus qui hæc de se loquitur, Propheta evidenter ostendit, adjungens: « Et plangent eum planctu quasi super unigenitum: et dolebunt super eo ut doleat in morte primogeniti: » iste enim Deus.

XIV. Responsio veritatis contra præfatum errorem Judaicum. Qui se effusurum dicit super domum David, et super habitatores Hierusalem Spiritum gratiæ et precum; et non de aliis (sicut isti insanientes delirant), sed de eisdem habitatoribus Hierusalem subjungit: « Et aspicient ad me quem confixerunt, » Dei Patris unigenitus, et primogenitus est, de quo in Evangelio scribitur: « Et vidimus gloriam ejus, » gloriam quasi unigeniti a Patre (*Joan. 1, 14*). » Et Apostolus dicit: « Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus (*Rom. viii, 29*). » Et in Apocalypsi scriptum est: « Primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ: qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo (*Apoc. 1, 5*). » Et in Psalmo: « Et ego primogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ (*Psal. lxxxviii, 28*). » Unde in his dictis prophetis brevissime et plenissime mysterium Christi comprehensum est; dum ille qui ab impiis confixus et transfusus est, et Deus, et unigenitus, et primogenitus esse commendatur. Ubi ergo nos juxta fidem Scripturæ sanctæ, ex persona Dei legimus: « Et aspicient ad me, quem confixerunt; » illi quamvis in ipso textu libri, divino nutu terreste, non fuerint quasi mutare; tamen extrinsecus et latere adnotatum habent sicut supra posuimus: « Aspicient ad eum quem confixerunt: » et sic tradunt quibus discipulis, ut sicut in textu continetur transcribant, sed sicut foris adnotatum est legant. Ut tepeant videlicet, quod juxta eorum dementia, Judæi aspicient ad eum quem confixerunt, Gog et Magog: cum in hoc loco nulla omnino illarum gentium mentio fiat; sed supra habitatores Hierusalem commemorantur, de quibus aperte Deus dicit: « Et aspicient ad me quem confixerunt: » et de hisdem continuo subjungitur: « et plangent terræ familiæ, et familiæ seorsum: » id est, familiæ domus David, et domus Nathan, et domus Levi, et domus Semei, et omnes reliquæ: ut omnino ipsi qui confixerunt, pro tanto scelere plangere intelligantur. Siye in primo adventu, post passionem Domini, quando prædicantibus apostolis compuncti sunt corde, et dolentes dixerunt: « Viri fratres, quid faciemus (*Act. ii, 37, 38*)? » et statim consilium salutis acceperunt, dicente Petro ad eos: « Penitentiam agite, et baptizetur unusquisque in no-

mine Domini Jesu Christi. » Siye in secundo, cum veniente Domino ad judicium, videbunt in eo vulnera quæ intulerunt: et pro tanta impietate cernent se esse damnandos. Quando implebitur quod Dominus in Evangelio dicit: « Et tunc apparebit signum Filii hominis in cælo, et tunc plangent omnes tribus terræ (*Matth. xxiv, 30*). » Unde et beatus Joannes in Apocalypsi testatur, dicens: « Ecce venit cum nubibus, et videbit omnis oculus, et qui eum pupugunt: et plangent se super eo omnes tribus terræ. Etiam; amen (*Apoc. 1, 7*). »

XV. Sic itaque isti infelices, sanam doctrinam non sustinentes, sed ad sua desideria concervantes sibi magistros prurientes auribus: a veritate aversi, et ad fabulas conversi; dum unum et verum Christum, qui ex lege et prophetis jam venisse manifestissime ostenditur, suscipere renuunt, duos sibi falsos de malo thesauro cordis sui slexerunt: atque ita semetipsos Antichristi illusionibus totos præparaverunt. Ubi enim unquam in Scripturis prophetis auditum est, ut (sicut ipsi dicunt) in subversione civitatis Hierusalem et templi Christus nasceretur? Cum e contrario stante adhuc templo et civitate, adventum ejus Deus promittat per Malachiam prophetam, dicens: « Ecce ego mitto angelum meum, » et præparabit viam ante faciem meam: et statim veniet ad templum suum Dominator quem vos queritis, et Angelus testamenti quem vos vultis (*Malach. iii, 1*). » Et non solum adventum, sed et passionem ejus ante destructionem civitatis et templi futuram, Gabriel angelus per Danielem prophetam annuntiat, dicens: « Et post sexaginta duas hebdomades occidetur Christus: et non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem, et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo. Et finis ejus vastitas, et post finem belli statuta desolatio (*Dan. ix, 26*). » In quibus verbis evidenter ostenditur, quia non solum vastationem civitatis, et templi præcessit adventus et passio Christi; sed etiam propter ipsam passionem et mortem, quam ei impie intulerunt, continuo subsequuta sit illa subversio. Et perdidit Christum ducem, de quo per Michæam prophetam promissum fuerat: « Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel (*Mich. v*). » Ut merito non sit ejus populus, qui eum negavit, et occidit. Et propter hoc scelus traditi sunt æternæ captivitati: de qua licet ipsi sibi liberationem promittant, manifeste propheta confirmat quia « finis ejus vastitas, et post finem belli statuta desolatio: et usque ad consummationem et spem perseverabit desolatio (*Dan. ix, 27*). »

XVI. Quod similiter etiam Jeremias propheta testatur, ubi præcipiente Domino, lagenam figuli testam in oculis eorum projecit, et confregit, dicens: « Hæc dicit Dominus: Sic conteram civitatem istam, » et populum istum, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari (*Jerem. xix, 11*). » Sed et per Osee prophetam eodem modo Dominus comminatur, dicens: « Propter malitiam inventionum

« eorum, de domo mea ejiciam eos. Non addam, A
 « ut diligam eos (*Ose. ix, 15*). » Et iterum : « Et po-
 « pulus meus pendeat ad reditum meum : jugum
 « autem imponetur ei simul, quod non auferetur
 « (*Ibid. xi, 7*). » Nam et per Malachiam prophetam,
 in adventu Eliæ, non relaxatio captivitatis, non
 reditus in terram Judæam, non restauratio civitatis,
 et templi, et cæremoniarum legalium; sed sola salus,
 sola fidei gratia eis promittitur, dicente Domino :
 « Ecce ego mittam vobis Eliam Thesbitem : et con-
 « vertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad
 « patres eorum (*Malach. iv, 5, 6*); » ut videlicet corda
 istorum filiorum carnalium, quæ nunc per increduli-
 tatem suam ab antiquorum patrum fide longe
 disjuncta sunt, tunc tanto propheta prædicante, et
 Deo convertente eorum fidei socientur : et juxta B
 Apostolum (*Rom. xi, 24*), rami propter increduli-
 tatem fracti, per bonitatem Dei inserantur sæ
 olivæ. Sed et in Osee propheta : Post multos istos
 dies, quibus (sicut prædictum est) sedent filii Israel
 sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine
 altari, et sine ephod, et sine teraphim; sola eis in-
 quisitio et inventio Dei, et Christi ejus promittitur
 ad salutem, dicente Domino per eundem prophe-
 tam : « Et post hæc revertentur filii Israel, et quæ-
 « rent Dominum Deum suum, et David regem suum :
 « et pavebunt ad Dominum, et ad bonum ejus in
 « novissimo dierum (*Ose. iii, 5*). » Unde et Paulus
 in Epistola ad Romanos, ubi de novissima eorum
 salvatione loquitur; ablationem impietatis, et in-
 dulgentiam peccatorum tantummodo per gratiam C
 Salvatoris eis promittit, dicens : « Cum intraverit
 « plenitudo gentium, tunc omnis Israel salvus fiet,
 « sicut scriptum est : Veniet ex Sion qui eripiat,
 « et avertat impietatem a Jacob : et hoc illis a me
 « testamentum, cum abstulero peccata eorum
 « (*Rom xi, 25, 26, 27*). »

• XVII. Quid ergo prodest miseris quod Christum
 suum jam venisse, et in illa vastatione Hierosoly-
 morum natum esse, et apud urbem Romam in er-
 gastulo retrusum, et usque hodie pro eorum libera-
 tione multis pœnis affectum esse constringunt; ut per
 hæc adventum veri Christi, tam manifeste in omni-
 bus gentibus declaratum, apud suos auditores eva-
 cuent; et se ab ejus passione et morte velut inno-
 centes ostendant? Dum ille, quem suum Christum D
 putant, non ab ipsis sed a Romanis tanta et tam
 longa mala patitur : cum juxta veritatem Scriptur-
 rarum, nullus alius Christus recipiendus sit, nisi
 quem ipsi crucis patibulo affixerunt : ipso per Mala-
 chiam prophetam testante, atque dicente (*Malach. iii,*
 8) : « Si configit homo Deum, quia vos configitis
 « me, et me vos configitis gens tota. » De quo et in
 Zacharia scriptum est : « Et dicitur ei : Quid sunt
 « plagæ istæ in medio manuum tuarum? et dicit :
 « Plagatus sum in domo eorum qui diligebant me
 « (*Zach. xiii, 6*) : » Aut quomodo per tot sæcula,
 cum ab eorum vastatione et dispersione jam mille
 fere anni implentur, ita ejus obscurare conantur

adventum; qui tam clarus mundo illuxit, ut de eo
 dicat Osee propheta : « Quasi diluculum præparatus
 « est egressus ejus (*Ose. vi, 3*). » Et Habacuc simi-
 liter : « Splendor ejus ut lux erit : cornua in mani-
 « bus ejus ibi abscondita est fortitudo ejus (*Habac.*
 « *iii, 4*); » quod apertissime de crucis passione
 dictum est.

XVIII. Sed et Isaias : « Propter Sion, inquit, non
 « tacebo, et propter Hierusalem non quiescam, donec
 « egrediatur ut splendor justus ejus, et salvator ejus
 « ut lampas accendatur. Et videbunt gentes justum
 « tuum, et cuncti reges inclutum tuum (*Isa. lxxii,*
 « *1, 2*). » Quem non longi temporis spatio tardatur-
 rum, sed velociter et citissime de diabolo triumphaturum,
 et prædam ac spolia ejus sumpturum Do-
 minus per eundem prophetam promittit : qui post-
 quam dixerat : « Parvulus enim natus est nobis, et
 « filius datus est nobis : et vocabitur nomen ejus
 « admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater fu-
 « turi sæculi, princeps pacis (*Isa. ix, 6*). » Et in
 alio loco : « Et vocabitur nomen ejus Emmanuel
 (*Isa. vii, 14*); » adjecit adhuc, dicens : « Et ait Do-
 « minus ad me, Voca nomen ejus, Accelera spolia
 « detrahere : Festina prædari (*Isa. viii, 3*). » Unde et
 contra istos duricordes, qui præsentem Dei justitiam
 non recipientes, seipsos elongant a justitia, Deus per
 eundem prophetam clamat, dicens : « Audite me,
 « duro corde, qui longe estis a justitia. Prope feci
 « justitiam meam : non elongabitur, et salus mea
 « non morabitur. Dabo in Sion salutem, et in Hieru- C
 « salem gloriam meam (*Isa. xlvi, 12, 13*). » Prope
 « est justus meus : egressus est Salvator meus, et
 « brachia mea populos judicabunt (*Isa. li, 5*). »
 Quid autem mirum, si hujusmodi homines errantes,
 et in errorem mittentes, illud de ostensione pseudo-
 christi eorum apud magnum doctorem suum, quem
 nominant Josue ben Levi : qui forsitan ipse im-
 pius magister est, quem (sicut supra ostendimus)
 septimum post Sammai, et Ellel, scholam eorum
 usque ad captivitatem tenuisse beatus Hieronymus
 docet (*in cap. viii Isa.*) : et ipse hanc stropham
 ad decipiendum infelicem populum excogitavit, ut
 talem promissionem velut pro consolatione haberent
 in calamitatibus captivitatis, quæ tunc inchoata est.
 Quid, inquam, mirum si aut hoc isti slexerunt, aut
 ad confirmandam eorum infidelitatem, ipse Satanus
 transfigurans se velut angelum lucis; qui etiam
 Domino nostro de Scripturis laqueum tentationis
 objecit, justo Dei judicio eis illisit? et ei qui dignus
 erat ut deciperetur, et deciperet, sic permissus est
 apparere, et talia velut ex verbis propheticis pro-
 ferre, unde a fide veri Salvatoris averterentur;
 et ad expectanda falsa et inania, juxta desideria
 cordis sui, miserabiliter provocarentur? Implente in
 eis Deo quod in Psalmis terribiliter ante fuerat
 comminatus, dicens : « Et non audivit populus meus
 « vocem meam, et Israel non intendit mihi : et di-
 « misi eos secundum desideria cordis eorum. Ibunt
 « in adventibus suis (*Psal. lxxx, 12, 13*). »

XIX. Nam et in historiis ecclesiasticis legimus, A ex Babylone, nec post quadringentos triginta, sicut ex Ægypto, sed neque post quingentos, qui jam impleti sunt, relaxari; non intelligunt se gravius quam unquam antea in Deum peccasse, Dei Filium crucifigendo, et clamando: « Sanguis ejus super nos, et super filios nostros (*Matth. xxvii, 25*); » et idcirco a Deo esse desertos atque oblivioni traditos: donec erubescant infidelitatis suæ, et non temporalem sed æternam libertatem, quæ in Christo est, incipiant desiderare: sicut eis per Moysem ipse omnipotens Deus comminatus est, dicens: « Urbes vestras redigam in solitudinem, et deserta faciam sanctuaria vestra, nec recipiam ultra odorem suavissimum: disperdamque terram vestram, et stupebunt super eam inimici vestri, cum habitatores illius fuerint. Vos autem dispergam in gentes, et evaginabo post vos gladium: eritque terra vestra deserta, et civitates dirutæ (*Levit. xxvi, 31, 32, 33*). » Et iterum: « Peribitis inter gentes, et hostilis vos terra consumet. Quod si et de his aliqui remanserint, tabescent in iniquitatibus suis, in terra inimicorum suorum; et propter peccata patrum suorum et sua affligentur, donec confiteantur iniquitates suas, et majorum suorum, quibus prævaricati sunt in me, et ambulaverunt ex adverso mihi. Ambulabo igitur: et ego contra eos, et inducam illos in terram hostilem, donec erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus suis, et recordabor fœderis mei quod pepigi cum Abraham, et Isaac, et Jacob (*vers. 38, 39, 40, 41, 42*): » Si veram salutem et libertatem quæ in his Dei verbis promittitur quærent, jam dudum intelligere potuissent ita deserta facta esse sanctuaria sua, ut (sicut Deus ipse testatur) non recipiat ab eis ultra odorem suavissimum, nec eorum restorationem, quæ nulla est, expectarent; sed seipsos restaurandos humiliter Deo subderent, confitendo iniquitates suas et majorum suorum, et orando pro impietatibus suis, ut indulgentiam consequi mererentur. Sed quia necdum erubescit incircumcisa mens eorum, putant pseudochristum suum nunquam mori, aut resurgere, sed in æternum vivere: et ex illa retrusione sua subito in nubibus cœli venientem apparere.

XX. Delusi sunt ergo vana expectatione majores eorum: deluduntur et isti, majori utique cæcitate; qui cum videant præsentem captivitatem et servitutem suam, nec post septuaginta annos sicut

B
C
D

XXI. Sicut etiam quidam infidelium Judæorum prava opinione decepti, quia frequenter in Scripturis de Christo audierant quod regnum ejus esset in æternum, sicut in Isaia legitur: « Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis: super solium David, et super regnum ejus sedebit; ut confirmet illud, et corroboret in judicio et justitia, amodo, et usque in sempiternum (*Isa. ix, 7*); » et in Psalmo: « Et thronus ejus sicut dies cœli (*Psal. lxxxviii, 30*); » et iterum: « Et thronus ejus sicut sol in conspectu meo, et sicut luna persecta in æternum (*vers. 37*); » putabant eundem Christum qui ex lege et prophetis esse repromissus, nunquam moriturum: et Domino Jesu Christo de

sua passione loquenti (sicut in Evangelio scriptum est) objiciebant, dicentes : « Nos audivimus ex lege, quia Christus manet in æternum. Quomodo tu dicis : Oportet exaltari filium hominis? (Joan. xii, 34.) » Sed nec isti intelligebant, nec isti intelligunt, quia juxta easdem divinas Scripturas nullus alius Christus credendus est, nisi qui pro peccatis populi Dei vere est mortuus et sepultus : et resurgens, ultra non moritur, ut vere maneat in æternum; testante Domino per Isaiam prophetam : « Propter scelus populi mei percussit eum : et dabit impios pro sepultura, et divites pro morte sua (Isa. LIII, 8, 9). » Et iterum : « Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum : et voluntas Domini in manu illius dirigetur (vers. 10). » Et post pauca : « Idcirco dispersam ei plures, et fortium dividet spolia, pro eo quod dedit in morte animam suam (vers. 12), » et cætera. Ita utrumque prophetatum, et utrumque est verum in Christo, et mors ad tempus; et post mortem, resurrectionis gloria in æternum. De quo autem alio Christo Daniel propheta dicere potuisset : « Aspiciebam in visione mea nocte; et ecce cum nubibus quasi filius hominis veniebat (Dan. vii, 13), » et cætera; nisi de illo qui ab istis est reprobat? Sicut in alia visione (quod et supra diximus) idem Daniel prænuntiat, dicens : « Et post sexaginta duas hebdomadas occidetur Christus : et non erit ejus populus : et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo (Ibid. ix, 26). »

XXII. Ubi autem unquam legerunt alterum pseudochristum suum, quem nominant messiam ben Ephraim? Quis aliquando prophetarum, ex tribu Ephraim Messiam venturum esse prædixit? Nonne et Jacob patriarcha, in benedictionibus filiorum suorum, et omnes deinceps prophetæ, de tribu Juda et de domo David eum venturum testati sunt? Nonne clarissime apparet, quia hoc nimis contentiosa et cæca impietatis obstinatio excogitavit, ut eo loco ubi apud Zachariam prophetam apertissime de Christo, qui ab eis crucifixus est, legitur : « Et plangent eum planctu quasi super unigenitum : et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti (Zach. xii, 10); » ex occasione illorum verborum Domini, quibus in Jeremia dicitur : « Quia factus sum Israeli pater, et Ephraim primogenitus meus est (Jerem. xxxi, 9); » non illius qui vere est Christus, sed alterius qui ab istis est confictus, occisio intelligitur, ut quantum in ipsis est, vera Christi passio evacuetur. Legant libros prophetarum, et maxime Osee prophetam : et videant decem tribus populi Israelitici, postquam scissæ sunt a domo David, et regem sibi in Samaria constituerunt Jeroboam filium Nabath, ex tribu Ephraim; frequentius eas, propter domum regiam, quæ apud eos ex Ephraim cœpit : et majorem partem populi Israel quæ apud ipsos erat, appellari Ephraim, et Israel; sicut et illa pars populi, quæ remansit cum domo David, propter domum regiam.

quæ ex tribu Juda electa est, Judas appellatur. Inde est quod sæpius legitur (Reg. III et IV) de istis : « Ecce hæc scripta sunt in libro Verborum dierum regum Juda; » de illis : « Ecce scripta sunt in libro Verborum dierum regum Israel. » De istis namque duabus partibus populi in duo regna divisi, per Osee dicitur : « Quid faciam tibi, Ephraim? Quid faciam tibi, Juda (Ose. vi, 4)? » Huic ergo populo Israel, et Ephraim, per Jeroboam filium Nabath a domo David separato, et a templo Dei alienato; qui vitulos aureos coluit in Bethel, et in Dan, usque ad diem captivitatis suæ : et sic a regibus Assyriorum ductus est in æternam captivitatem, dicente Domino per Osee : « Quia non addam ultra misereri domui Israel, sed oblivione obliviscar eorum (Ose. i, 6). » Huic, inquam, populo in magna, et vere magna consolatione promittitur, quod qui temporalis captivitatis jugo nunquam meretur absolvi, in adventu Domini Salvatoris, si in eum credere voluerit, tantam recipiat felicitatem, ut fiat Deus Israeli pater, et Ephraim primogenitus ejus sit : recuperans videlicet illam gloriam, quam antiquitus ex Ægypto liberatus acceperat; dicente Domino ad Pharaonem : « Filius primogenitus meus Israel : dimitte eum, ut serviat mihi (Exod. iv, 22, 23). »

XXIII. Cum itaque tam clara sit hujus rei veritas, cur sibi ipsi de luce tenebras faciunt? Cur audent dicere, ex Ephraim nescio quem Messiam, id est, unctum? Nunquid enim quia primogenitus, ideo etiam unctus? cum de omni generaliter populo dictum sit : « Filius primogenitus meus Israel : » et tamen unctionis gloriam præter domum sacerdotalem et domum regiam non accepit? Audiant contra errorem suum, etiam antequam illa divisio populi fieret sub Roboam filio Salomonis, psalmum dicentem, et unde verus Salvator expectandus esset apertissime protestantem : « Et projecit, inquit, tabernaculum Joseph, et tribum Ephraim non elegit : sed elegit tribum Juda (Psal. lxxvii, 67, 68). » Et post pauca : « Et elegit David servum suum, et tulit eum de gregibus ovium, sequentem foetas (vers. 70, 71). » Adduxit eum ut pasceret in Jacob populum ejus, et in Israel hæreditatem ejus. De gentibus autem Gog et Magog, sicut et de cæteris promissionibus, et comminationibus propheticis, quæ nimis obscure positæ sunt, cum istis aliquid disputare velle nimis ineptum est : quæ hæc tam vera, et tam manifesta, et in quibus tota salus constat continentur. Quocumque enim modo illa intelligenda et accipienda sint, nisi primum ista fideliter susceperint, salvi esse non possunt.

XXIV. Et quia de falsis et cæcis Judæorum doctoribus nobis sermo est, de quibus Dominus testatur, dicens : « Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Simite illos : cæci sunt duces cæcorum : cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt (Matth. xv, 13, 14); » breviter adnotandum putamus, ut etiam libri Josephi, et Philonis (qui homines qui-

dem docti, sed Judæi impii exstiterunt) quia eos nonnulli nostrorum nimis admirari solent, et plus etiam quam divinas litteras legere delectantur, non multum sequendi existimentur. Quia homines alieni a veritate, non carent errore: et divinas historias velut latius replicando et exponendo, multa de sua falsa et superflua inserunt: et sanos sensus verborum Dei, juxta fallacem opinionem suam aut depravant, aut enervant. Unde et antiqui doctores Ecclesiæ illa sola ex eis sumunt, quæ in eorum libris, de rebus gestis, conspauiter Scripturis nostris referuntur: et hæc ipsa perpauca, et raro, et ea maxime quæ ipsi oculis inspecta scripserunt; sicut de excidio Hierosolymorum, et templo ac sacerdotio Judæorum. Ad hæc cautèlæ beatus Augustinus in libris contra Faustum manichæum (*lib. xii, c. 30*) instruit nos et admonet, dicens: « Philo quidam vir liberaliter eruditissimus; uetus Judæorum qui Christi passionem, quam nos agnovimus, derident; cujus eloquium Græci Platonij æquare non dubitant; conatus est aliqua de Scripturis interpretari; non ad Christum intelligendum, in quem non crediderat; sed ut iude magis appareret quantum intersit utrum ad Christum referas omnia, propter quem vere sic dicta sunt, an præter illum quaslibet conjecturas quolibet mentis acumine persequaris: » quantumque valeat quod Apostolus ait: « Cum transieris ad Do-
 ✓ enim quiddam ejusdem Philonis commemorem, arcam diluvii secundum rationem humani corporis fabricatam volens intelligi, tanquam membratim omnia pertractabat. Cui subtilissime numerorum etiam regulas consulenti, congruenter occurrebant omnia quæ adhuc intelligendum Christum nihil impedirent; quoniam in corpore humano etiam ille humani generis Salvator apparuit; nec tamen cogerent, quia corpus humanum est utique et hominum cæterorum. At ubi ventum est ad ostium quod in arcæ latere factum est, omnis humani ingenii conjectura defecit. Ut tamen aliquid diceret, inferioris corporis partes qua urina et fœcus egeruntur, illo ostio significari ausus est credere, ausus est et dicere, ausus et scribere. Non mirum si ostio non invento sic erravit. Quod si ad Christum transisset, ablato velamine sacramenta Ecclesiæ manantia ex latere hominis illius invenisset. »

XXV. Hæc de duobus pseudochristis Judæorum, et non doctoribus sed deceptoribus eorum diximus, qui verum Christum Dominum et Salvatorem nostrum tanto odio abominantur, tantis maledictis et blasphemis insequuntur, ut eâ aures fidelium ferre non possint. Sed antequam de cæteris venenatis eorum conviciis memoremus, primum necessarium videtur, non solum ad eorum rabiem confutandam, sed etiam ad veritatem nostræ fidei confirmandam, ut illud quod in ignominiam Domini Salvatoris, et omnium fidelium ejus, et majores eorum, et isti ipsi usque hodie insanientes obijciunt proponamus: et quam manifeste ad condemnationem eorum impieta-

lis, et ad mysterium redemptionis nostræ pertineat, quantum Dominus adjuvat demonstremus. Blasphemant enim quod in eum credamus, quem lex Dei in ligno suspensum, et a Deo maledictum dicat: et propterea eodem die quo suspensus est, eum jussit sepeliri; ne si per noctem remaneret in patibulo, terra eorum per eum pollueretur. Sed neque sciunt, eum in crucis ligno clavis fuisse confixum, et ipsa clavorum confixione suspensum; sed more latronum qui nunc suspenduntur, infamant esse puni- tum: et conclamante, ac jubente magistro eorum Josue, celeriter de ligno depositum; et in quodam horto caulibus pleno, in sepulcro projectum, ne terra eorum contaminaretur.

XXVI. Hanc autem tam impie blasphemandi occasionem unde sumant, manifestum est: videlicet quia sicut in Deuteronomio legimus, lex Dei per Moysen dicit: « Quando peccaverit homo quod morte plectendum est, et adjudicatus morti ap- pensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver ejus in ligno, sed in eadem die sepelietur: quia maledictus a Deo est qui pendet in ligno; et nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dedit tibi in possessionem (*Deut. c. xxi, 22, 23*). » Quod capitulum nos de passione Christi esse prophetatum negare non possumus: quia et Apostolus hoc confirmat, dicens: « Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictus sicut scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno (*Gal. iii, 13*); » et Dominus in Evangelio contestatur, loquens ad Judæos: « Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi: de me enim scripsit (*Joan. v, 46*). » Quæ verba Domini, in libris contra Faustum cum exponeret beatus Augustinus (*lib. xvi, c. 22, 23*), « Ego, inquit, et qui mecum aliquanto attentius cogitant evangelicam illam Dominicamque sententiam, qua non ait: Ille enim et de me scripsit, ut et alia quæ ad Christum non pertinent scripsisse crederetur; sed ait: De me enim ille scripsit; » omnem scripturæ illius intentionem non nisi ad intelligendam Christi gratiam pertinere cognoscimus. » Ut omnia illa nequaquam rectum habeant intellectum, nisi ad ejus dispensationem qua generi humano consulitur, prophetata referantur: Non ergo nobis erubescenda est ignominia crucis Christi, quam contra omnia humana opprobria, in eminentiori corporis parte, id est, in fronte gestamus: sed pie et sollicitè, auxiliante Dei gratia investigandum, quomodo hæc juxta auctoritatem Scripturæ sanctæ, et sensum catholicorum Patrum sana intelligentia accipienda sint, qua et illis confusio et nobis ædificatio accrescat.

XXVII. Quod ut diligentius et evidentius fiat, intermissa paululum beati Hieronymi editione, qui hunc locum non ad verbum sed ad sensum interpretatus est: ipsa verba, sicut in Hebræo posita sunt, et ipse ordo verborum, sicut ea in expositione Epistolæ ad Galatas ex translatione Theodotionis expressit, ponenda videntur. Ita namque ibi legitur:

« Et quia erit in viro peccatum iudicium mortis, et morietur, et suspendes eum in ligno. Non dormiet morticinum ejus super lignum, quia sepultura sepelies eum in die ipso: quia maledictio Dei est suspensus, et non contaminabit terram tuam, quam Dominus Deus tuus dabit tibi hæreditare. » Ubi autem interpret iste posuit « non dormiet, » alii posuerunt « non pernoctabit, » sive « non commorabitur, » aut « non permanebit. » Et ubi iste posuit, « morticinum ejus, » cæteri transtulerunt « cadaver ejus, » sive « corpus ejus. » Aperte igitur et mirabiliter in his verbis, per similitudinem crucis patibulo damnatorum, Domini Jesu Christi passio, qui pro peccatis nostris cum iniquis sive sceleratis reputatus est, prophetatur: et quod in illo de illo futurum erat, tanquam vere futurum confirmatur, et commendatur, cum dicitur: « Et quia erit in virum peccatum iudicium mortis, et morietur: et suspendes eum in ligno, » etc., quod totum non ambigenti sed prophetantis modo ponitur. Cum ergo dicit: « Et quia erit in viro peccatum, » quid est intelligendum? Non utique suum; quia (ut alius propheta testatur) iniquitatem non fecit: neque dolus fuit in ore ejus, sed omnium nostrum; sicut idem propheta dicit: « Omnes nos quasi oves erravimus: unusquisque in viam declinavit: et Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum (Isa. LIII, 6). » Et beatus apostolus Petrus: « Qui peccata (inquit) nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum (I Petr. II, 24). » Unde et recte sequitur: « Iudicium mortis: » utique nostræ, quæ ab initio peccato debetur, et peccanti homini, Deo iudicante inflictæ est, cum ait; « Quacunque die comederis ex eo, » id est, ex ligno vetito, « morte morieris (Gen. II, 17). » Unde et Apostolus dicit: « Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors: et ita in omnes homines pertransiit (Rom. V, 12). »

XXVIII. Suscepit itaque in se iste vir et peccatum omnium nostrum, et iudicium mortis nostræ. Et subjungit de eo Scriptura, dicens: « Et morietur, et suspendes eum in ligno. » Ubi mirandum valde, quomodo prius dictum sit « morietur: » et postea « suspendes eum in ligno; » cum manifeste Dominus noster prius in ligno suspensus sit manibus infidelium: et postmodum consummata omni passione, quando voluit, inclinato capite emisit spiritum. Sed nimirum hoc nimis divine dictum est, ut postquam ait lex « erit in viro peccatum iudicium mortis, » continuo subjungeret « et morietur, » et adderet « et suspendes eum in ligno: » ut videlicet prius demonstraret illius potestatem, deinde eorum ostenderet crudelitatem; dum eum qui nulla humana violentia, nullo supplicio vel cruciati cogente, sed sua sponte, sua potestate est mortuus, ipsi quantum in illis fuit suspendentes in ligno interemerunt. De hac enim potestate mortis suæ iste vir et Dominus in Evangelio testatur, dicens: « Potestatem habeo ponendi animam meam: »

« et potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam, et iterum sumo eam (Joan. X, 18). » Et in Psalmo ait: « Factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber (Psal. LXXXVII, 5). » Et iterum: « Ego dormivi (Psal. III, 6); » id est, non mihi insultent, quasi violentia eorum occisus sim. Ego dormivi: ego mea sponte, mea potestate, quando volui mortuus sum. Ita mirabiliter et morientis potestas est commendata, et persequentium sævitia non est excusata. Sequitur Scriptura, dicens: « Non dormiet morticinum ejus super lignum; quia sepultura sepelies eum in die ipsa. » Qua sententia in verbo dormitionis, somnus evigilaturi, id est resurrecturi exprimitur: sicut ipse de Lazaro ait: « Lazarus amicus noster dormit; sed vado, ut a somno excitem eum (Joan. XI, 11); » et de filia archisynagogi, quam suscitaturus erat: « Non est mortua puella, sed dormit (Luc. VIII, 52); » et de ipso inimici in Psalmo dicunt: « Qui dormivit, non adjiciet ut resurgat (Psal. XL, 9)? » Per morticinum autem vera mors ejus ostenditur; quia utique corpus exanime, a morte morticinum appellatur: sicut et cadaver dicitur a cadendo, eo quod per mortem cadat in terram; non solum quando in terra resolvitur (secundum quod Adæ dictum est: « Pulvis es, et in pulverem reverteris (Gen. III, 19); » et Ecclesiastes ait: « Et revertatur pulvis in terram suam unde erat (Eccl. XII, 7); » sed etiam quia jam mortuum terra reputatur, et terræ traditur: unde et Dominus de seipso ait: « Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert (Joan. XII, 24). »

XXIX. In quo igitur mysterio et in lege præceptum est, et in Evangelio (sicut legimus) divino nutu a persecutoribus expletum, ut hujus viri morticinum, sive cadaver, sive corpus non dormiret, nec pernoctaret, sive commoraretur et permaneret super lignum? Ita enim scriptum est (Joan. XIX, 31) quod « Judæi, ut non remaneret in cruce corpora, rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura; » id est, Domini, et latronum qui crucifixi sunt cum eo, « et tollerentur. » Ubi quidem altitudo secreti nimia est: sive enim ut illis corpus ejus deponere ac sepelire festinantibus, tria magna mysteria quæ adhuc Christi passionibus deerant (id est, apertio lateris ejus per lanceam militis, et ex eadem apertione emanatio aquæ et sanguinis, et ossium ejus, quia jam mortuus inventus est, integra conservatio) implerentur. Hæc enim omnia granditer et magnifice ex occasione accelerandæ sepulturæ ejus impleta, commendat Evangelista, dicens (vers. 32, 33, 34, 35, 36, 37): « Venerunt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura, et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura: sed unus militum, lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit: et verum est

« testimonium ejus: et ille scit quia vera dicit, ut et vos credatis. Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur: « Os non comminuetis ex eo. » Et rursum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. » Videlicet ut per lateris apertionem, panderetur nobis ostium quo intraremus ad vitam, et incorporaremur Christo per aquam baptismatis, et sanguinem redemptionis.

XXX. Et quia de agno qui immolabatur in pascha lex præcipit: « Os non comminuetis ex eo (Exod. xii, 46), » agnoscamus hunc esse verum Agnum Dei qui tollit peccata mundi. De quo et beatus Apostolus testatur: « Etenim pascha nostrum immolatus est Christus (I Cor. v, 7). » Sive quia Parasceve, id est, sexta feria passus est Dominus: et oportebat in eo mysterium sabbati, quod ab exordio mundi fuerat commendatum impleri, lex sepulturam ejus vespere ejusdem Parasceve accelerari jussit; ut consummato passionis sacramento, sabbato quiesceret in sepulcro: et prima sabbati luce-scence resurgeret, sicut in Psalmo ante prædixerat: « Exsurgam diluculo (Psal. lvi, 9; cvii, 3). » Unde et vicesimus primus psalmus, qui de passione et resurrectionis gloria scriptus est, prætitulatur: Pro assumptione matutina: vel (sicut in Hebraico) pro cervo matutino: et ut ita in se omnino impletum esse ostenderet, quod in exordio mundi fuerat præsignatum; ubi Deus post omnia opera sua quæ fecerat bona valde, mystice in sabbato requievisse narratur: ut Dominum et Regem nostrum ante sæcula, postquam operatus est salutem nostram in medio terræ, et dixit ad Patrem: « Ego te clarificavi super terram: opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam (Joan. xvii, 4); » eodem die requieturum ostenderet in sepulcro: et sic post laborem passionis, per virtutem resurrectionis intraret in requiem suam, de qua ei Psalmista dicit: « Surge, Domine, in requiem tuam (Psal. cxxxi, 8): » quatenus sacratissimum triduum passionis, et sepulturæ, et resurrectionis ejus, quod prævidebat, et præordinabat spiritus legislatoris, inviolabile permaneret.

XXXI. Quantum vero ad populum illum infidelem et interfectorem Christi attinet, bene illi lex dicit (Deut. xxi, 23): « Non pernoctabit, sive permanebit, cadaver ejus super lignum, quia sepultura sepelies eum in die ipsa: » ut videlicet ignominiam passionis et mortis Christi, quam significat cadaver suspensum in ligno, non irrideant, non subsannent, tanquam ante oculos suos crucifixum Dei Filium despicientes, et ostentui habentes: sed festinent sepelire, id est, mortem ejus, quam pro omnium salute suscepit, honorare (quia sepultura honor est mortui); et hoc cito, et intra ipsam diem implere festinent: id est, in hoc tempore redemptionis et salutis, quo Agnus Dei pro peccatis nostris immolatus est, et in omnibus dicitur: « In tempore placito exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tui (Isa. xlix, 8). » De quo die adventus Salvatoris, et salutis ac redemptionis, quam sua passione ope-

ratus est, etiam et in Psalmo canitur: « Hæc est dies quam fecit Dominus: exultemus et lætemur in ea. O Domine, salvum me fac: o Domine, bene prosperare. Benedictus qui venit in nomine Domini (Psal. cxvii, 24, 25, 26). » Et in alio psalmo Spiritus sanctus eisdem Judæis dicit: « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra (Psal. xciv, 8), » etc. Donec ergo istud tempus acceptabile est, et dies salutis, quam nobis ille instituit qui pro omnium salute mortuus est, et resurrexit, hortatur eos lex ut scelus sui poenitentiam agant; sive, scelus quod in eo admiserunt tegere non morentur: ut merito et ipsi audiant: « Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum (Psal. xxxi, 1): » Et mortem Christi pretiosam, quam ostentui et irrisioni habent, honorare festinent. Quia si tota hac die, id est, toto isto tempore salutari, quandiu præsens vita agitur, hoc implere neglexerint, superveniet, eis nox mortis, nox damnationis et tenebrarum æternarum: et ille qui pro omnium salute in ligno suspensus est, pernoctabit, et permanebit apud eos super lignum; quia irrisionem et subsannationem passionis ejus, quam toto vitæ suæ tempore tenuerunt, post mortem emendare non poterunt, dicente Scriptura: « Mortuo homine impio nulla erit ultra spes (Prov. xi, 7). » De hac enim die, et de hac nocte ipse Dominus in Evangelio dicit: « Quandiu in mundo sum, lux sum mundi, Venit nox quando nemo potest operari (Joan. ix, 5, 4). »

XXXII. Habent etiam nunc Judæi noctem infidelitatis et cæcitatatis horrendam, quam eis Dominus per prophetam comminatus est, dicens: « Excæca cor populi hujus, et aures ejus aggravata, et oculus ejus claudet: ne forte videat oculis, et auribus audiat, et corde intelligat, et convertatur, et sanem eum (Isa. vi, 10). » Aderat autem eis adhuc dies, quando Dominus apud eos pro totius mundi salute passus est, et resurrexit: et per quadraginta dies postea discipulorum fidem, quos utique ex ipsis elegerat, confirmavit: et die quadagesimo ipsis videntibus ascendit in cælum: et misso Spiritu sancto cœperunt primum apud eos prædicare sancti apostoli, ita ut una die ad eorum prædicationem et miracula, crederent tria millia, et alia die quinque millia; et postmodum innumera millia et in Judæa, et in cæteris regionibus. Cum autem cæteri indurarentur, et non crederent, repellentes verbum Dei, et indignos se judicantes æternæ vitæ, transierunt apostoli ad gentes, ut impleretur quod ante fuerat prophetatum: « Posui te in lucem gentibus, ut sis in salutem usque ad extremum terræ (Isa. xlix, 6); » et illi remanserunt in nocte infelicitatis et cæcitatatis suæ. Omnes ergo quicumque ex eis passionem Domini, ad apostolorum prædicationem et magna crediderunt, suspensum in ligno (juxta legis vaticinium) eodem sepelierunt die, quia pretiosam mortem Christi, dum adhuc eis luceret Dei gratia, religiosa me-

moria honoraverunt; nam et defunctorum sepulcra memorias appellamus. Cæteris vero horrenda nocte oppressis, et venerabilem Christi passionem usque hodie irridentibus, permanet et pernoctat suspensus in ligno, cui honorificam memoriam exhibere volunt. Ne ergo hoc tantum malum incurrerent, dum adhuc tempus dabatur, dum occasio salutis aderat, hortabatur eos lex per figuram, dicens: « Non peccabit cadaver ejus super lignum; quia sepultura sepelies eum in die ipsa. » (*Deut. xxi, 25*) Unde et Dominus eisdem Judæis dicebat: « Adhuc modicum lumen in vobis est; ambulatote dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quo eat. Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis sitis. » (*Joan. xii, 35, 36*). »

XXXIII. Cum autem jussisset lex ut non permaneret suspensus in ligno, sed eadem sepeliretur die, subjunxit causam unde illi ista honorificentia deberetur, dicens: Quia maledictio Dei est suspensus: quod nihil est aliud nisi, « Maledictus a Deo, » (*Deut. xxi, 23*), sicut et alii interpretes transtulerunt. Propterea ergo hujus viri suspensi passio et mors religiosa memoria honorari debet, quia maledictio Dei est suspensus, id est, non ipsius culpa, non sua violentia, non suis pravis consiliis Judæi in Dominum Jesum Christum hoc efficere potuerunt; sed Dei consilio, et præscientia permissi sunt. Hic enim nostræ maledictioni voluit subjacere, ut nos benedictionis illius possemus esse participes. Maledictio enim nostra duplex est, videlicet in culpa, et in pœna. In culpa, sicut scriptum est: « Maledictus qui non permanet in verbis legis hujus, ut faciat ea » (*Deut. xxvii, 26*). » In pœna, sicut ab initio primo homini dictum est: « Quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris » (*Gen. ii, 17*). » Quæ maledictio ex illo homine in humanum genus descendit. Et quoniam ille utramque maledictionem meruit, id est culpæ, quia transgressus est præceptum Domini; et pœnæ, quia addictus est morti: ideo et omnes homines utraque maledictio obligavit. Sed venit verus Salvator, Dominus noster Jesus Christus, solus sine maledictione culpæ; quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Suscepit indebite maledictionem pœnæ nostræ, et maledictionem mortis nostræ, ut nos ab utraque maledictione eriperet: passus pro nobis, non pro se: non habens culpam, et sustinens pœnam, ut et culpam solvat et pœnam. Hoc Deus ante constitutionem mundi misericorditer pro nostra salute disposuit, hoc per prophetas suos ante prædixit, hoc in novissimis diebus, sicut prædictum fuerat, perfecit, testante beato Petro apostolo de Domino nostro Jesu Christo, et dicente ad Judæos: « Hunc desinito consilio et præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affligentes interemistis » (*Act. ii, 23*). » Et rursus apostolis et universa Ecclesia orantibus et dicentibus ad Deum: « Convenerunt enim vere in hac civitate adversus sanctum puerum tuum Je-

sum, quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Judæorum, facere quæ manus tua et consilium decreverunt fieri. » (*Act. iv, v. 2 et seqq.*) Sic Deus Pater huic viro maledixit, cum eum pro nostra salute, nostræ maledictioni, nostræ morti tradidit, sicut ipse testatur, dicens: « Propter scelus populi mei percussi eum » (*Isa. liii, 8*), » et in Zacharia propheta ipsam vim passionis frameam appellans, dicit: « Framea suscitare super pastorem meum, et super virum coherentem mihi, dicit Dominus. Percute pastorem, » etc. (*Zach. xiii, 7*). Unde et Isaias ait: « Et Dominus voluit contere eum in infirmitate » (*Isa. liii, 10*). » Et Apostolus tantam Dei bonitatem nobis attentissime commendans: « Qui proprio, » **B** « inquit, Filio suo non pepercit, sed pro omnibus tradidit illum » (*Rom. viii, 32*). »

XXXIV. Quia ergo tanta Dei benignitate vir iste nostræ maledictioni sponte succubuit, et cum sceleratis reputatus est, præcepit lex ejus passionem pia memoria honorari. Neque enim de simplici sepultura illius tam absurde præciperet Spiritus sanctus, ut eam ab ipsis qui eum crucifixerunt juberet præparari, quando ille qui hoc fecit, id est, Joseph ab Arimathia, teste Evangelio, « non consenserat consilio et actibus eorum » (*Luc. xxiii, 51*). » Adjungit lex, quanta pollutio et contaminatio Judæos consecutura esset, qui hunc honorem Domino dare noluerunt et nolunt, dicens: « Et non contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in hæreditate » (*Deut. xxi, 23*). » Ipsi sunt enim terra, quam aliquando Dominus Deus dederat illis, ut essent ei populus hæreditarius, sicut Moyses ad eos dicit: « Vos elegit Dominus de cunctis gentibus, » « ut haberet populum hæreditarium » (*Deut. iv, 20*). » Ipsi sunt terra cui clamabat Jeremias: « Terra, terra, terra, audi sermonem Domini » (*Jerem. xlii, 29*), » et de qua in psalmo dicitur: « Et adulterata est terra in sanguinibus, et coinquinati sunt in operibus suis, » sive (ut nos consueve cantamus): « Interfecta est terra in sanguinibus, et contaminata est in operibus eorum » (*Psal. cv, 38, 39*). » Debuerant itaque honorem fidei exhibere Domino Salvatori, pro salute mundi in ligno crucis passo et mortuo, ut mererentur audire cum sanctis apostolis et cæteris qui ex eodem populo crediderunt, per Malachiam prophetam: « Et beatos vos dicent omnes gentes: eritis quippe vos terra desiderabilis » (*Malac. iii, 12*). » Sed quia contempserunt, et contemnunt, et usque hodie furibundo animo et truculento vultu hæc legunt, detestantes eum de quo scripta sunt, contaminaverunt et pollerunt terram suam, et non possident benedictionem repromissam, sed quotidie eis dicitur per Ezechielem prophetam: « Tu es terra immunda, et non completa » (*Ezech. xlii, 24*); » et per Isaiam: « Manus vestre sanguine plene sunt. » Et iterum: « Manus enim vestre pollutæ sunt sanguine, et digiti vestri iniquitate » (*Isa. i, 15*; *lix, 3*). » Videlicet quia clamaverunt,

dicentes : « Sanguis ejus super nos et super filios A
: nostros (*Math. xxvii, 25*). »

XXXV. Hanc contaminationem et pollutionem terræ suæ, id est semetipsis timere debuerant, et non illam quæ nulla est, quasi terra habitationis eorum pollueretur cadaveribus in cruce suspensorum, nisi eadem die sepelirentur. Quod omnino beatus David rex et propheta non timuit, qui ob placandam iram Dei septem viros de domo Saul Gabaonitis tradidit crucifigendos : et ab initio messionis hordei, donec omnes segetes meterentur, et stillaret super eos pluvia de cælo, sic eos dimisit, nec ullum eorum sepeliri fecit. Ubi si responderint, istos in terra habitationis Gabaonitarum, qui non erant de filiis Israël, fuisse crucifixos, et propterea sic dimissos; legant in eodem libro Samuelis, non in Gabaon, sed in B Gabaa Benjamin hoc gestum esse, dicentibus ipsis Gabaonitis ad David : « Et crucifigamus eos in Gabaa Saulis, quondam electi Domini (*II Reg. xxi, 6*). » Si autem dixerint timuisse David ne iram Dei incurreret; si semel damnatos et divinæ ultioni deputatos sepelire præsumpsisset, legat quia postmodum, cum ei nuntiatum fuisset quod concubina Saul, substrato sibi super lapidem cilicio, eos per diem et noctem a feris et avibus tam longo tempore custodisset, non solum reprehendit, sed etiam tantæ pietatis imitator et supergressor, attulit ossa Saul et Jonathæ filii ejus de Jabes Galaad : et jussit colligi ossa istorum septem qui crucifixi fuerant : simulque non abominando, sed pie honorando condidit in sepulcro Cis, patris Saul. Nec ob hoc Deum offendit, C sed insuper Scriptura dicit : « Feceruntque omnia quæ præceperat rex. Et reprobatus est Dominus terræ post hæc (*II Reg. xxi, 14*). » Non ergo ista beatus David metuebat, quia in illo legis capitulo non alicujus abominandi hominis supplicium, sed Salvatoris mysterium intelligebat. Aut si isti tam religiose, ut putant, terram suam a pollutione servaverunt, quid causæ est quod per tot sæcula eos tanquam immundos evomit?

XXXVI. Nullum fere est in Scripturis propheticis tam præclarum testimonium ubi sic evidenter et modus passionis Christi in ligno Crucis, et veritas mortis ejus exprimitur. Unde et sanctus Apostolus, non erubescens testimonium Christi, ad commendandam veritatem et gratiam passionis ejus, istud potissimum quod in litteris suis poneret elegit. Nam et illud quod juxta beati Hieronymi editionem in hujus capituli exordio legitur : « Quando peccaverit homo quod morte plectendum est (*Deut. xxi, 22*); » ita et ad mediatorem Dei et hominum, hominem Christum Jesum fideliter referendum est, sicut et illud, ubi ipse ex persona corporis sui loquitur in Psalmo : « Verba delictorum meorum (*Psal. xxi, 2*); » et iterum : « Deus, tu scis insipientiam meam, et delicta mea a te non sunt abscondita (*Psal. lxxviii, 6*). » quia effectus particeps naturæ nostræ, transfiguravit in se vocem nostram, qui suscepit misericorditer et causam nostram; dum

Deus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Recte itaque dicit Scriptura de Illo : Quando peccaverit homo quod morte plectendum est; quia ad corpus hujus hominis pertinent omnes qui peccaverunt : et ob hoc juste morte plectendi erant, nisi ejus morte indebita redimerentur, dicentis : « O mors, ero mors tua (*Osc. xiii, 14*). » Juxta quem sensum in visione Nathan prophetae, ubi ex semine David ejus promittitur adventus, etiam illud recte intelligitur quod de ipso Deus ait : « Qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, et in plagis filiorum hominum; misericordiam autem meam non auferam ab eo (*II Reg. vii, 14*) : » quia utique membra sunt ejus, et ad ipsius pertinent unitatem, qui quandiu mortaliter vivunt, sine peccato esse non possunt; et ideo aliquid inique agunt, beato Joanne apostolo testante, qui ait : « Omnis qui facit peccatum, et iniquitatem facit et peccatum est iniquitas (*I Joan. iii, 4*). » Et iterum ex persona omnium : « Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. » Istos ergo arguit Deus in virga virorum, et in plagis filiorum hominum; temporaliter eos corripiens et emendans, quia, ut scriptum est, « Flagellat omnem filium quem recipit (*Hebr. xii, 6*); » misericordiam autem suam non auferit ab eo, in quo, et per quem illis miseretur : et etiam aliquando ulciscitur, Psalmista dicente de talibus : « Deus, tu propitius fuisti eis, et ulciscens in omnes adinventiones eorum (*Psal. xcvi, 8*). » Nam in illo qui caput ipsorum est, sicut nulla potuit esse iniquitas, ita nulla flagella correptionis aut purgationis suæ, sed tantummodo salutis nostræ.

XXXVII. Docet idem beatus Hieronymus, quod in eo loco, ubi juxta Theodotionem positum est, quia maledictio Dei suspensus, possit in Hebraico legi quia injuria Dei suspensus, aut certe, quia contumeliose Deus suspensus est. Quod utique ad confundendam Judæorum impietatem multum valet, quia per hæc manifeste ostenditur quod hujus viri injusta suspensio, injuria Dei Patris sit, qui in proprio Filio inhonoratur et contemnitur sicut ipse Filius in Evangelio confirmat, dicens : « Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem qui misit illum (*Joan. v, 23*); » et alio loco : « Qui me odit, et Patrem meum odit (*Joan. xv, 23*); » et iterum : « Qui spernit me, apernit eum qui misit me (*Luc. x, 16*). » Nec solum ejus suspensio injuria Dei est; sed etiam ipse vir suspensus, evidenter Deus est, qui contumeliose Deus suspensus est. Quod Apostolus eisdem pene verbis confirmat, dicens : « Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (*II Cor. ii, 8*). » Videlicet quia quædam communis tantum naturæ hominem et virum impii crucifixores putabant, idem ipse et Deus et Dominus gloriæ occultus erat. De hoc capitulo, contra Faustum Manichæum tractans beatus Augustinus (*lib. xiv, c. 6*), sic ait inter cætera : « Quod autem additum est, « Omnis, » ut diceretur maledictus omnibus qui in ligno pependerit, non sane

Moyses minus prævidit etiam justos in cruce futuros; sed bene prævidit hæreticos veram mortem Domini negaturos; et ideo volentes ab hoc maledicto Christum sejungere, ut a mortis etiam veritate sejungerent. Si enim vera illa mors non erat, nullum maledictum Christo crucifixo pependit in ligno, quia nec vere crucifixus est. Sed contra longe futuros hæreticos, quam de longe clamat Moyses: « Sine causa tergiversamini, o quibus displicet veritas mortis Christi. Maledictus omnis qui pendet in ligno: non ille, ait, aut ille; sed omnis omnino. Tunc enim Christus extra maledictum Adam, si extra illius mortem. Cum vero ex homine et pro homine mortem suscepit, ex illo et pro illo etiam maledictum quod morti comitatur, suscipere non indignatus est. » Et post aliquanta (*cap. vii*): « Hoc enim, inquit, quod asserit prophetia, quia sciebat Christi mortem in cruce pensuram, et futuros hæreticos qui dicerent: Pependit quidem in ligno, sed specie quadam, non ut vere moreretur. Clamando ergo, maledictus, nihil aliud clamavit, nisi quia vere mortuus est, sciens mortem hominis peccatoris, quam sine peccato ipse suscepit, de illo maledicto venientem, quod dictum est: Si tetigeritis, morte moriemini. Ad hoc pertinet et serpens ille in ligno suspensus, quo significaretur non falsam mortem Christum finxisse, sed illam veram in ligno passionis suæ suspendisse, in quam serpens ille hominem male suadendo dejecit. Quam veram mortem nolunt isti conispicere, et ideo non sanantur a veneno serpentis, sicut in eremo quicumque illam attenderent sanabantur.

XXXVIII. Solent quidam etiam Christiani imperiti dicere aliud esse affigi ligno, aliud in ligno pendere. Sicut enim putant solvendam esse istam quæstionem, ut Judam dicant a Moysse maledictum, qui laqueo se suspendit: quasi primum noverint utrum ex ligno, an ex lapide se ille suspenderit. Sed manifeste Apostolus non sinit aliud intelligere quam de Christo esse prædictum. Quod vero Judæi non putant eum in cruce clavis esse confixum, miranda est eorum cæcitas, cum, ut jam supra memoravimus, ipsum audiant per Zachariam prophetam dicentem: « Et aspicient ad me, quem confixerunt (*Zach. xii, 10*). » Et per Malachiam: « Si configit homo Deum, quia vos configitis me? Et me configitis vos gens tota (*Malach. iii, 8, 9*). » « Et in Salomone, de eodem qui propter nos pauper factus est, cum dives esset, scriptum est: « Non facias violentiam pauperi, quia pauper est; neque conteras egenum in porta, quia Dominus judicabit causam ejus, et configet eos qui confixerunt animam ejus. » (*Prov. xxii, 22, 23*.) Iste namque est pauper de quo et alius propheta dicit: « Ecce Rex tuus venit tibi, justus et Salvator, ipse pauper (*Zach. ix, 9*), » etc. Ita ergo suos sibi pseudochristos ipsi sinxerunt, ut infelicem populum vana eorum expectatione delusum a fide veri Christi averterent.

XXXIX. Unde et eundem Dominum nostrum Je-

sum Christum, ut auditoribus suis efficiant irremediabiliter odiosum, nuncupant eum sua lingua Ususum Hamizri. Quod dicitur Latine, *Dissipator Ægyptius*. Ita non est satis quod patres eorum, præsentii ei in carne dicebant: « Nonne bene dicimus nos quia « Samaritanus es tu, et dæmonium habes? » (*Joan. viii, 48*); et ad Pilatum de illo: « Hunc invenimus « subvertentem gentem nostram (*Luc. xxiii, 2*), » nisi eum isti, incrementa et alumni hominum peccatorum, novis conviciis et maledictis infamant, affirmantes eum gentis suæ dissipatorem Ægyptium: credo, propter illum Ægyptium magum et pseudo prophetam, qui multos eorum aliquando decepit ut perdidit, de quo et in Actibus apostolorum Tribunus ad Paulum loquitur: « Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies « tumultum concitasti et eduxisti in desertum quatuor « millia virorum sicariorum? » (*Act. xxi, 38*.) Cultum, quem ei in toto mundo fideles exhibent, vocant cultum Baal, et religionem Dei alieni, tanquam ipse sit de quo in psalmo præcipitur: « Non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum (*Psal. lxxx, 40*), » Odorem illum gravem et teterrimum, qui solet sentiri in horis matutinis, in exordio æstivi temporis, affirmant de tormentis infernalibus, quibus ipse apud inferos torqueatur, eo quod gentem eorum turbaverit, et totum mundum deceperit, eructare. Unde et populos nationum, qui ejus susceperunt fidem, interpretantes esse Babyloniam, et Regem hujus Babylonis Christum nostrum intelligentes, quidquid in illa visione Isaia, cujus titulus est « Onus Babylonis » (*Isa. xlii, 1*), dicitur de relaxatione populi Dei ex Babylonica captivitate, et de interitu regis et regni illius, totum ad suam de hac novissima captivitate ereptionem et ad Christi, ut ipsi putant, dejectionem, impiissime transferre conantur, tanquam illis propheta promittat, dicens: « Et erit in die illa, cum « requiem dederit tibi Dominus a labore tuo, et a concussione tua, et a servitute dura qua ante servisti, « sumes parabolam istam contra regem Babylonis, et « dices: Quomodo cessavit exactor, quievit tributum? « Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium, etc. » Et tunc velut ipsi Christo insultent, dicentes: « Quomodo cecidisti de cælo, Lucifer, qui « mane oriebaris? corruisti in terram, qui vulnerabas gentes? Qui dicebas in corde tuo: In cælum « ascendam, super astra Dei exaltabo solium « meum (*Isa. xiv, 12, 13*), » etc. Et de illo omnino impletum esse confirmant quod sequitur: « Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum lacus. Qui « te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient. « Nunquid iste est vir qui conturbavit terram? etc. » Et quod post paululum subjungitur: « Tu autem pro « jectus es de sepulcro tuo quasi stirps inutilis, pollutus, et obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio, « et descenderunt ad fundamenta lacus. Quasi cadaver « putridum, non habebis consortium, neque cum eis « in sepulturam. Tu enim terram tuam disperdidisti, « tu populum occidisti. »

XI. Et dicunt eum a majoribus suis, quando de-

positus est de ligno, et obrutus in sepulcro, ut omnes scirent mortuum, nec resuscitatum, iterum de sepulcro extractum, et retorta per totam civitatem tractum, sicque projectum, et propter hoc usque hodie sepulcrum ejus stare vacuum, et esse squalidum lapidibus, et sordibus, quas ipsi projicere soleant, plenum. Cum hunc locum prophetice lectionis, impii patres impiorum istorum semper de Nabuchodonosor rege Babylonis, juxta veritatem historie intellexerint, sicut beatus Hieronymus in ejusdem prophete commentariis scribit, dicens (*in cap. xiv*): « Narrant Hebræi hujusmodi fabulam. Evilmerodach qui, patre suo Nabuchodonosor vivente per septem annos inter bestias, ante regnaverat, postquam ille restitutus in regnum est, usque ad mortem patris cum Joachim rege Judæ in vinculis fuit. Quo mortuo, cum rursus in regnum succederet, et non susciperetur a principibus, qui metuebant ne viveret qui credebatur extinctus, ut fidem patris mortui faceret, aperuit sepulcrum, et cadaver ejus unco et funibus traxit. » Sed isti, ut dictum est, immanitate odii in Christum, et rabie blasphemandi, talia excogitaverunt, unde Christum Dominum apud auditores suos facerent execrandum. Contra quos idem ipse Isaias propheta clamat, dicens: « In die illa dixit Jesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum ejus gloriosum (*Isa. xi, 10*). » Manifestissime ostendens nullum alium esse Christum nisi istum, qui de radice Jesse processit; qui stat in signum populorum; quem ubique gentes hodie deprecantur, cujus sepulcrum non, ut isti blasphemant, contemptibile et ignominiosum, sed omnino est gloriosum; quia resurrectionis gloria illustratum et, sicut non solum Christianorum, sed etiam Saracenorum populi, et barbaræ nationes noverunt, in omni cultu et veneratione habitum. Nam et ubi nos legimus: Erit sepulcrum ejus gloriosum, in Hebraico proprie dicitur: Erit requies ejus gloria. Quibus verbis evidenter ostenditur quod mors illi non, ut infideles putant, fuerit poena, sed requies qua cum voluit requievit. Et requies ista mortis non ei fuit ignominia, sed gloria; quia caro ejus non, ut cæterorum mortalium, est in sepulcro corrupta, sed velocius per resurrectionem glorificata, sicut ipse in Psalmo ante prædixerat, juxta Hebraicam translationem: « Propterea lætatum est cor meum, et exsultavit gloria mea, et caro mea habitabit confidenter. Non enim derelinques animam meam in inferno, nec dabis justum tuum videre corruptionem (*Psal. xv, 9, 10*). » Sed isti nec tantis ac talibus blasphemis contenti, in tam profundam infelicitatis voraginem devoluti sunt, ut persuasum sit eis et studiose apud eos observetur, quod nulla eorum oratio apud Deum possit esse accepta, nisi in ea Dominum nostrum Jesum Christum maledicant, confitentes eum esse impium et filium impii, id est, nescio cujus ethnici, quem nominant PANDERA: a quo dicunt matrem Domini adulteratam, et inde eum in quem nos credimus, natum.

PATROL. CXVI.

XLI. Adversus igitur tales veritatis hostes, et rabidos adversum Christum canes, excitemus in nobis, quantum possumus, zelum Dei, memores illius sententiæ: « Zelus domus tuæ comedit me (*Psal. lxxviii, 10*); » et iterum: « Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei (*Psal. cxviii, 139*); » et alio loco: « Nonne qui oderunt te oderam, et super inimicos tuos tabesceram? Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi (*Psal. cxxxviii, 21, 22*). » Demusque operam; ut inter cætera innumera et gravia mala, quibus iram Dei meruimus, et assidua ejus flagella juste sustinemus, istud præcipue nequissimum et detestandum blasphemiarum scelus ita coerceatur, aut etiam, si fieri potest, divina cooperante misericordia, per disciplinæ censuram, per sanctæ prædicationis studium corrigatur, ne et clarissimis principibus nostris, et nobis ipsis qui indigni Ecclesiarum gubernaculis præsidemus, in gravissimum reatum deputetur. Quia et beatus Hieronymus docet (*in cap. i Naum*): Sicut ad proprias injurias patientes esse debemus, ita si aliquem viderimus, in injuriam Dei ore sacrilego blasphemantem, illic tenere patientiam non debemus, sed resistere sacrilego, et os blasphemum veritatis responsione damnare. Recordantes Phinees sanctam iracundiam, austeritatem Eliæ, zelum Simonis Chananei, Petri severitatem Ananiam et Saphiram trucidantis; Paulique constantiam, qui Elimam magum viis Domini resistentem æterna cæcitate damnavit. Non est enim crudelitas pro Deo pietas. Quod enim multum dolendum est, et per hos inimicos crucis Christi, licentiosa libertate quod volunt loquentes, et sicut volunt agentes, assidua apud nos et in diversis ejus regni civitatibus, quacunque populus ille diffusus est, animarum damna contingunt, dum multi Christianorum contra auctoritatem Scripturarum, et decreta sacrorum canonum ita indifferenter eis adhærent, ut incessanter eorum convictu polluantur, et ipsis serviant tam in domibus, quam in agris. Et cum eis servos Christianos habere non liceat, habent servientes sibi liberos Christianos: in quibus tantum proficit eorum impietas juxta quod Apostolus dicit: « Corruptunt mores bonos colloquia mala (*I Cor. xv, 33*), » ut dicant melius eos sibi prædicare quam presbyteros nostros, et plerumque mercenarii et mercenariæ ipsorum cum eis sabbatizent, cum eis die Dominico laborent, cum eis quadagesimæ abstinentiam violent, et, quod est infelicissimum, ab eis etiam constuprentur, et ex vino eorum multis modis ab eis etiam ex industria polluto, quod indesinenter bibunt et emunt, in plerisque locis parochiarum nostrarum, quod dictum nefas est, divina sacrificia celebrentur.

XLII. Proditum est nobis a quibusdam, qui ex eorum errore ad Christianitatem veniunt, per quos etiam cætera eorum mala nobis fideliter exponuntur; quod quidam ipsorum, qui in nonnullis civitatibus telonarii illicite constituuntur, soleant in remotioribus locis Christianos pauperes et ignaros, pro

eodem teloneo acriter constringere, deinde ut Christum negent persuadere, et tunc eos quasi remissius agentes dimittere. Nos ipsi veraciter experti sumus, quod illis qui ex eorum perfidia conversi credunt et baptizantur, ita malitiose et callide soleant insidiari, ut dicant: Quid mali est si credis in Christum? Hoc tantum tene, quia similem sibi et æqualem Deus non habet. In tantum, sicut beatus Leo de diabolo dicit (*serm. 7 in Nativ. Dom.*), non desinunt isti ministri ejus, deceptionum laqueos ubique prætere: et ut quoquo modo fidem credentium corrumpant, instare. Nam et quosdam eorum dicentes audivimus Deum esse majorem, et Deum minorem, et quia multis prophetarum testimoniis convincuntur Deum fateri Dominum Jesum Christum, asserunt eum minorem esse Patre, unde et vulgata eorum perfidia Christum purum hominem putant. Nonnulli vero ex eis præfata ratione convicti, in tantum eum a Deo dilectum dicant, ut ei nomen suum habere dederit, non etiam nominis veritatem. Quantum autem eorum nefanda societas, et venenatum colloquium proficiat ad impietatem, dum « sermo eorum, » dicit Apostolus, « sicut cancer serpit (*II Tim. II, 17*), » in uno ab eis miserabiliter et horribiliter decepto omnibus considerare licet. Quod enim nunquam antea gestum meminimus, seductus est ab eis diaconus palatinus, nobiliter natus, nobiliter nutritus et in Ecclesiæ officiis exercitatus, et apud principem bene habitus, ita ut eorum diabolicis persuasionibus abstractus et illectus, desereret palatium, desereret patriam et parentes, desereret penitus Christianorum regnum: et nunc apud Hispaniam inter Saracenos Judæis sociatus, persuasus sit ab impiis Christum Dei Filium negare, baptismi gratiam profanare, circumcisionem carnalem accipere, nomen sibi mutare, ut qui antea Bodo, nunc Eliezer appelletur. Ita ut et superstitione et habitu totus Judæus effectus, quotidie in synagogis Satanae barbatus et conjugatus, cum cæteris blasphemet Christum et Ecclesiam ejus.

XLIII. Unde et ego anno præsentis, detestans eorum impietatem, et Christianum populum qui nobis in Domino commissus est, ab eorum contagione remove desiderans, annuntiavi publice, et semel, et iterum, et tertio, ut juxta ecclesiastica statuta omnes se ab eorum consortio segregarent, ne Christiani eis servirent, vel in civitate, vel in villis; sed ipsi sibi cum servis suis paganis necessaria agerent et procurarent, neque eorum cibo vel potu aliquis contaminaretur. Et aliqua austerius jussi, ut in verteratum malum funditus eradicarem, cupiens, Domino adjuvante, pii pastoris, et institutoris ac decessoris nostri, a viri probati et orthodoxi, bonum imitari exemplum: qui pro hujus mali emendatione, dum adhuc regni hujus aliquantula esset tranquillitas, plurimum laboravit, non solum verbis, sed etiam scriptis. Sed quia opus ab eo ceptum, perturbatione temporum est impeditum; nunc in quantum Deus facultatem tribuit, si hoc negligenter

A omitto, timeo divinum judicium, ne illi qui ex hac occasione contaminantur, et depravantur, vel etiam pereunt, meæ incuriæ et reatu ascribantur.

XLIV. Unde collaboret et suffragetur nobis vestrae sanctitatis unanimitas, ut communi conatu, et voto ac supplicatione imploremus, ut obtineamus apud pios principes nostros, ut in regno eorum super hære sanctorum canonum et antiquarum legum ubique instituta serventur. Quia, quod et nos fideliter annuntiare, et illi Christiana pietate debent accipere, etiam de istis servis, et tributariis suis, quamvis infidelibus, Regi regum et Domino dominorum reddituri sunt rationem; qualiter eos coercuerint ab impietate sua, qualiter eos provocaverint ad salutem, qualiter Christianum populum ab eorum contaminatione et pravitate munierint, et quam gloriose, nec propter annua tributa et exenta sua quæ ab illis persolvuntur, velut pii Ecclesiæ filii atque rectores, ecclesiastica statuta neglexerint. Neque enim, quod cum debita reverentia dicimus, latius imperium, aut eminentiorem obtinent principatum, quam antiqui illi et pii principes, quorum temporibus et illa sinceriter custodiebantur, et ista a Judæis obsequia similiter pendebantur. Nam etsi aliqui ex servis eorum fiscalibus, qui utique Christiani sunt, alicui vicino suo in agro ejus, aut vinea, vel pecore injuriosi et damnosi existerent, vellent eos utique mundanis legibus coerceri; et illi qui læsus esset, quidquid læsionis et damni sustinuerat, reformari. Quanto magis hos infideles servos, agrum Domini Jesu Christi, quem pretioso sanguine comparavit, id est, Ecclesiam fidelium frequenter et graviter lædentes, debent regali vigore et ecclesiastico jure prohibere atque comprimere? De hoc enim agro, cujus et ipsi custodes et cultores sunt positi, non lædendo, Scriptura præcipit, dicens: « Ne attingas terminos parvulorum et agrum pupillorum ne intræas. Propinquus enim illorum fortis est, et ipse judicabit contra te causam ipsorum (*Prov. xxiii, 10*). »

XLV. Sed quanta in Christianis principibus, non solum Romanis, sed etiam Francis, et aliarum gentium, fuerit contra impugnatores et blasphematores veritatis, in quibus et ipsi Judæi præcipue deputandi sunt, cura, et quantam pro illis vel coercendis, vel corrigendis, propter amorem Christi et tutelam Ecclesiæ Dei, exercuerint disciplinam, melius suggerimus si de hac re ex sanctorum Patrum dictis, et eorum gestis sive edictis breviter aliqua proponamus. Beatus Augustinus in tractatibus Joannis evangelistæ (*tract. xi*), de talibus sic loquitur: Isti etiam audent dicere, quod persecutionem solent pati a catholicis regibus aut a catholicis principibus. Quam persecutionem tolerant? utique afflictionem corporis, si tamen aliquando vel ipsam passi sunt. Persecutio quam faciunt, gravior est. Quam patiuntur, secundum corpus est: quam faciunt, secundum illusionem spiritus. Audite et videte in ipsis veteribus factis omnia futurarum rerum signa et indicia. Invenitur

* Scilicet Agobardi, qui contra Judæos ad Ludovicum Pium epistolam direxit. Edm.

Sara afflixisse Agar ancillam. Sara libera est. Posteaquam superbire cœpit ancilla, afflixit eam graviter Sara, et fugit a facie ejus. Ecce libera afflixit ancillam, et non illam vocat persecutionem Apostolus. Ludit servus cum domino, id est, Ismael cum Isaac, et persecutionem vocat. Afflictio ista non vocatur persecutio, et lusio illa vocatur persecutio. Si ergo quando vult Deus concitare potestates adversus hæreticos, adversus schismaticos, adversus dissipatores Ecclesiæ, adversus exsufflatores Christi, adversus blasphematores baptismi, non mirentur quia Deus concitat ut a Sara verberetur Agar. Cognoscat se Agar, ponat cervicem, quia cum discederet a domina sua, occurrit ei angelus, et dixit: Quid est, Agar ancilla Saræ? Quæ cum quæsta esset de domina, quid audivit ab angelo? Revertere ad dominam tuam (*Gen. xvi, 9*). Ad hoc ergo affligitur ut revertatur. Atque utinam revertatur! Mirantur autem quia commoventur potestates Christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Non ergo moverentur, et quomodo redderent rationem de imperio suo, Deo? Intendat charitas vestra quid dicam: quia pertinet hoc ad reges sæculi Christianos, ut temporibus suis pacatam velint matrem suam Ecclesiam, unde spiritaliter nati sunt. Legimus Danielis visiones et gesta prophetica. Tres pueri in igne laudaverunt Deum. Miratus est Nabuchodonosor rex laudantes Deum pueros, et circa eos ignem non nocentem: et cum admiratus esset, quid ait? Non vel Judæus, vel circumciscus ille qui statuam suam erexerat, et ad eam adorandam omnes coegerat; Et ego, inquit, propono decretum omnibus tribubus et linguis in omni terra: Quicumque dixerint blasphemiam in Deum Sidrac, Misac, et Abdenago, in interitum erunt, et domus eorum in perditionem (*Dan. iii, 66*). Ecce quomodo sævit rex alienigena, ne blasphemetur Deus Israel. Si ergo Nabuchodonosor laudavit Deum, et prædicavit, et gloriam dedit, qui liberavit de igne tres pueros, et gloriam dedit, ut tale decretum mitteret per regnum suum: quomodo isti reges moveantur, quomodo sæviant, qui non tres pueros liberatos attendunt de flamma, sed totum mundum et seipso liberatos de gehenna, quando vident Christum, a quo liberati sunt, exsufflari in Christianis? quando audiunt dici Christiano: Dic non te esse Christianum? Talia facere volunt, et saltem talia pati volunt. Nam occidunt animas, affliguntur in corpore.

XLVI. In his verbis sancti Augustini, si quis putat tantum contra hæreticos hæc fieri debere, recordetur ex superioribus, Judæos pessimos hæreticorum esse; et si cæteri hæretici bene intelliguntur in Agar ancilla, multo magis infidelis plebs Judaica, de qua Apostolus intelligendum docet: Ejice ancillam et filium ejus: non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ (*Gen. xxi, 10*). Scribit idem beatus Augustinus de hac disciplina Ecclesiæ, erga tales pie exercenda, in quadam epistola ita (*Epist. 204*): Nullo modo qui diliguntur, malæ suæ voluntati im-

permissi et crudeliter permittendi sunt. Nam si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati, quare Israelitæ recusantes et murmurantes, tam duris flagellis a malo prohibebantur et ad terram promissionis compellebantur? Si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati, quare Paulus non est permissus uti pessima voluntate, qua persequebatur Ecclesiam? sed prostratus est ut excæcetur, excæcatus est ut mutaretur, mutatus ut mitteretur, missus ut qualia fecerat in errore, talia pro veritate pateretur? Si mala voluntas semper suæ permittenda est libertati, quare corripiuntur negligentes pastores, et dicitur eis: Errantem non revocastis, perditum non inquisistis? (*Ezech. xxxiv, 4*). Recesserunt quidem a Domino multi ex discipulis, et arbitrio suo malæ atque impiæ discessioni permissi sunt, cæterisque duodecim qui remanserant responsum est: Nunquid et vos vultis ire? (*Joan. vi, 68*.) Sed tunc primum Ecclesia novello germine pullulabat, nondumque in ea fuerat completa illa prophetia: Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient illi (*Psal. lxxi, 11*). Quod utique quanto magis impletur, tanto majore utitur Ecclesia potestate ut non solum invitet, sed etiam cogat ad bonum. Hoc tunc Dominus significare volebat, qui quamvis haberet magnam potestatem, prius tamen elegit commendare humilitatem. Hoc et in illa conviviij similitudine satis evidenter ostendit, ubi misit ad invitatos, et venire noluerunt; et ait sermo: Exi in plateas et vicos civitatis; et pauperes, ac debiles, et cæcos, et claudos introduc huc (*Luc. xiv, 21*). Et iterum: Exi in vias et sepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea (*Ibid. 23*). De his ergo qui prius venerunt dictum est: Introduc eos; non dictum est: Compelle. Ita significata sunt Ecclesiæ primordia adhuc crescentis, ut essent vires etiam compellendi: proinde quia oportebat ejus jam viribus et magnitudine roborata, etiam compelli homines ad convivium salutis æternæ, postea quam dictum est: Factum est quod jussisti, et adhuc est locus: Exi, inquit, in vias, et sepes, et compelle intrare. Qui compellitur, quo non vult cogitur: sed cum intraverit, jam volens pascitur.

XLVII. Hoc zelo religionis accensi, Christianissimi imperatores Theodosius et Valentinianus, hujusmodi legem sauxerunt (*Append. cod. Theod. lib. vi*) Quia religiosos populos nullis decet superstitionibus depravari; Manichæos, omnesque hæreticos, vel schismaticos, sive mathematicos, omnemque sectam catholicis inimicam, ab ipso aspectu urbium diversarum exterminari debere præcipimus: ne præsentia quidem criminorum contagione fœdentur. Judæis quoque, vel paganis, causas agendi vel militandi licentiam denegamus. Quibus Christianæ legis nolumus servire personas, ne occasione dominii, sectam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur personas erroris infausti jubemus excludi, nisi his emendatio matura subveniat. Idem Augusti pro defensione Christianæ religionis, et comprimendis

Judæorum, Samaritanorum, hæreticorum et paganorum impietatibus, ad placandam iram Dei, quam istiusmodi hominum exacerbat insania, tale iterum proposuerunt edictum (*Novel. c. Th. de Judæis, l. 1*): « Præcipuam imperatoriæ majestatis curam esse perspiciamus veræ religionis indaginem: cujus si cultum teneamus, iter prosperitatis humanis rebus aperimus. Quod usu longæ ætatis experti, ad posteros usque perennitatis jure fundare decrevimus cæremonias sanctitatis; quas sensibus excæcatis Judæos, Samaritanos, paganos, et cætera hæreticorum genera portentorum impugnare cognoscimus. Quamobrem, ne ferales sectæ in vitam, in mores nostri sæculi, velut indiscreta confusione licentius evagentur, hæc victura in omne ævum lege sancimus neminem Judæum, neminem Samaritanum ad honores et dignitates accedere; nulli administrationem patere civilis obsequii, nec defensoris fungi saltem officio. Nefas quippe credimus, ut supernæ majestati et Romanis legibus inimici, sub specie cujuslibet officii, Christianos vel etiam sacerdotes, sub quacunque occasione injuriis audeant fatigare, vel legibus nostris aliquos aut condemnare, aut adjudicare præsumant. Nec carcerali præsent custodia; ne Christiani, ut fieri assolet, nonnunquam obstrusi, custodum odiis, alterum carcerem patiantur. Nullam denuo audeant construere synagogam. Nam si fecerint, noverint hanc fabricam Ecclesiæ catholicæ profuturam, et quinquaginta pondo auri auctores fabricæ esse multandos. Ruinas tantum synagogarum suarum permissa licentia reparandi. Quicumque Judæus servum seu ingenuum, invitum, vel suasionem plectenda, ex cultu Christianæ religionis in nefandam sectam ritumque traduxerit, amissis facultatibus capite puniatur, justissimæ pœnæ sanguinis destinatus, qui fidem alterius expugnavit perversa doctrina. Quicumque ex his ad honores irrepsit, habeatur ut ante conditionis extremæ, ne videamur hominibus execrandis contumelioso ambitu immunitatis beneficium præstitisse. Quicumque paganus nefarios sacrificiorum ritus celebrans, quolibet in loco fuerit comprehensus, in facultates ejus et in sanguinem ira nostra consurgat: quo tali hostia propitiatur superni numinis veneranda majestas. Quæcunque in Manichæos Deo semper offensos, quæ in Eunomianos hæreticæ pravitatis auctores; quæ in Montanistas, Phrygas, Photinianos, Priscillianistas, Codrogos [*Forte, Ascodrogos*], Hydrophobas, Borboritas, Ophitas, antiquis legibus constituta sunt; cessante-desidia, celeri executione impleantur. Hæc insatiabili catholicæ religionis honore decrevimus; quæ cunctis civitatibus atque provinciis, in omnium volumus pervenire notitiam. »

XLVIII. Hæc non ideo ad memoriam reducimus, quasi alicujus hominis sanguinem (quod absit) fundi optemus; sed quanta in Christianis principibus fuerit religionis cura, quanta in Judæos et cæteros impios severitatis censura, simpliciter adnotamus. Constantinus, magnus et religiosissimus imperator,

A eodem zelo pietatis Judaicam detestans impietatem, et nefarium judicans, si sacrilegum ritum superstitionis suæ eis esset licitum in ullo genere hominum propagare, hujusmodi legem dedit (*C. Th., Ne Christianum, l. 1*): « Si quis Judæorum, Christianum servum, vel cujuslibet alterius sectæ emerit, et circumciderit, a Judæi ipsius potestate sublatus, in libertate permaneat. » Nec mirum, hæc et hujusmodi ad coercendam et refugiendam Judaicam superstitionem religiosos principes constituisse, cum etiam Julius Paulus jurisconsultus, in quinto Sententiarum suarum libro, antiquam Romani populi super hac re observantiam diligenter expresserit, his verbis (*Jul. Paulus, lib. v, tit. 22*): « Cives Romani qui se Judaico ritu, vel servos suos circumcidi patiuntur, bonis ademptis, in insulam perpetuo relegentur. Medici capite puniantur. » Item dicit: « Judæi, si alienæ nationis comparatos servos circumciderint, aut deportantur, aut capite puniuntur. » Hic valde necesse est ut vigilet, non solum religiosorum principum nostrorum, sed etiam cunctorum Domini sacerdotum pia providentia atque solertia, quatenus animæ miserorum, id est servorum qui ab eis decepti et laqueo impiæ superstitionis obligati tenentur, beneficio talium ac tantarum legum, et libertati reddantur, et sanctæ Ecclesiæ per baptismi gratiam incorporati, salventur a judicio gehennæ, quod Dominus in Evangelio, istiusmodi non solum deceptoribus, sed etiam deceptis terribiliter comminatur, dicens: « Væ vobis, Scribæ et Pharisei, qui circumitis mare et aridam, ut faciatis unum proselytum, et cum factus fuerit, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos estis (*Matth. xiiii c. 15*). » Jovianus, vir fortissimus et religiosissimus, cum post Juliani Apostatæ interfectionem, a Romano exercitu quem ille suis sacrilegiis profanaverat, ad suscipiendum imperium eligeretur, nolens impiorum gerere principatum, publice proclamavit, non se posse imperare eis, quia esset Christianus. Tum omnes pari eadem voce respondisse perhibentur: Et nos Christiani sumus. Nec prius quam hanc vocem audiret, acquiescere ad imperium voluit. Ita uno eodemque tempore et imperator, et confessor, et male illati extitit depulsor erroris (*Rufinus, Eccl. hist., l. xi, cap. 1*).

D XLIX. Childebertus, piissimus et Christianissimus rex Francorum, edictum dedit, « ut Judæis a cœna Domini usque in primum Pascha, per plateas aut forum quasi insultationis causa deambulandi licentia denegetur. » (*Conc. Aurel. iii, c. 30; Matiac. i, c. 14*.) Reccaredus, religiosissimus rex apud Hispaniam, totam Gothorum gentem cui præerat, ab Ariana hæresis pravitate ad veram perduxit fidem, ita ut nullum suo regno militare permetteret, qui in regno Dei hostis existere per hæreticam perfidiam non timeret. Hujus successor Sisebutus rex cunctos Judæos suo regno subditos ad fidem Christi convertit. Ad quorum priorem beatus papa Gregorius gratulationis et exhortationis epistolam scri-

bens, ita loquitur (*S. Greg. lib. vii Reg., ep. 128*): **A** scopum Neapolitanum scribens docet (*lib. vii Reg., ep. 35*) nihil eis a Christianis neque ab ipsis filiis suis, si Christiani effecti fuerint nisi quod decet, et propter Deum convenit exhibendum, neque in domibus eorum manendum, ita dicens: « Nuntiatum nobis est Basilium Hebræum filiis suis Deo propitio Christianis quædam mancipia ad hoc velle tantum donationis jure concedere, ut ei hujus occasionis obtentu, domini solummodo nomine ablato deserviant: et post hoc, si ad Ecclesiam confugiendum forte crediderunt, ut fiant Christiana, non in libertate, sed eorum dominio quibus ante donata sunt, vindicentur. In qua re fraternitatem vestram decenter convenit vigilare, et si qua filiis suis mancipia donare voluerit, ut cuncta fraudis tollatur occasio, fiant modis omnibus Christiana, et in domo ejus non remaneant. Sed cum res exegerit ut eorum debeat uti solatiis, hoc illi jubeantur impedire: quod etiam a suis ei filiis decet, et propter Deum convenit exhiberi. »

B Et quia jam idem rex, pro corrigenda etiam Judæorum perfidia, in regno suo cœperat laborare, subjungit post pauca beatus Gregorius: « Præterea indico, quia crevit de vestro opere in laudibus Dei, quod cum vestra excellentia constitutionem quamdam contra Judæorum perfidiam dedisset, et hi de quibus prolata fuerat, rectitudinem vestræ mentis inflectere pecuniarum summam offerendo molirentur, excellentia vestra contempsit, et omnipotentis Dei placere judicio requirens, auro innocentiam prætulit. Qua in re mihi David regis factum ad memoriam venit, cui dum concupita aqua de cisterna Bethleemica, quæ inter hostiles cuneos habebatur, ab obsequentibus militibus fuisset allata, protinus dixit: « Absit a me ut sanguinem hominum justorum bibam » (*II Reg. xxiii, 16, 17*). » Quam quia effudit, et bibere noluit, scriptum est: « Libavit eam Domino. » Si ergo ab armato rege, in sacrificium Dei versa est aqua contempta, pensemus quale sacrificium omnipotenti Deo rex obtulit, qui pro amore illius non aquam, sed aurum accipere contempsit. Itaque, filii excellentissime, fidenter dicam: Libasti aurum Domino, quod contra enim habere noluisti.

L. Idem beatus papa Gregorius, Theoderico et Theodeberto, regibus Francorum, et Brunichildæ reginæ scribens, ne Christiani Judæis deserviant, his verbis admonet, dicens (*lib. vii Reg., ep. 115*): « Mirati sumus quod in regno vestro Judæos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt Christiani omnes nisi membra Christi? quorum videlicet membrorum caput cuncti novimus quia fideliter honoratis. Sed quam diversum sit, excellentia vestra perpendat, caput honorare, et membra ipsius hostibus calcanda permittere. Atque ideo petimus, ut excellentiæ vestræ constitutio de regno suo hujus pravitatis mala removeat, ut in hoc vos amplius dignos cultores omnipotenti Domino demonstretis, quod fideles illius ab inimicis ejus absolvitis. » Similiter idem papa ad Fortunatum epi-

C **LI.** Juxta hæc exempla et constituta priorum principum, et beatissimi patris atque pontificis monita, fideliter et vigilanter, auxiliante Domino, instare debemus; ne fidelium populi impiorum consortiis et contagiis maculentur et depraventur. Quia ut talia fideles imperatores et sancti rectores Ecclesiæ constituerent, auctoritatem omnino divinæ legis secuti sunt, et nobis sequendam commendaverunt: quæ hunc populum Judaicum, merito infidelitatis et impietatis suæ, in omnibus maledictum et detestandum ostendit, dicens illi per Moysen: « Si audire noluero vocem Domini Dei tui, ut custodias et facias omnia mandata ejus, venient super te omnes maledictiones istæ, et apprehendent te. Maledictus eris in civitate, maledictus in agro: maledictum horrenum tuum, et maledictæ reliquiæ tuæ; maledictus fructus ventris tui; maledictus eris ingrediens, et maledictus egrediens. Mittet Dominus famem super te » (*Deut. xxviii, 15-20*), etc. Quæ omnia nunc in isto infelici populo manifeste videmus impleta; cum propter iniquitatem suam qua Dei Filium denegavit, maledictus exstitit in civitate Jerusalem ante captivitatem, et maledictus in agro totius mundi post captivitatem, et non solum maledictum est horreum ejus, et reliquiæ, sed etiam maledictus fructus ventris ejus, id est filii: sicut ipsi pessimi patres, et se et illos maledixerunt, dicentes: « Sanguis ejus super nos et super filios nostros » (*Matth. xxvii, 25*). » Maledictus est hic populus ingrediens nascendo in hanc vitam, et maledictus egrediens moriendo ex ea. Misit Dominus super eum famem, quam per Amos prophetam comminatus est, dicens: « Ecce dies venient, et mittam famem in terram: non famem panis, nec sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini. Et circuibunt a mari usque ad mare, et ab aquilone usque ad orientem, quærentes verbum Domini, et non invenient » (*Amos. viii, 11, 12*). » Vere enim nunc quærentes, et meditantes in lege et prophetis, et in toto mundo dispersi, non inveniunt Ver-

bum Domini, id est Dei Filium, Dominum Jesum Christum. Et cum ejus notitia in universo orbe, velut sol meridianus de coelestibus refulgeat, illi tanquam cæci in tenebris palpant, sicut eis in ipsis maledictionibus legis dictum est: « Percutiat te Dominus amentia, et cæcitate, ac furore mentis; et palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris: et non dirigas vias tuas (*Deut. xxviii, 28, 29*). » Per hanc enim cæcitatē, etiā illam maledictionem incurrunt quæ istarum omnium causa est, et inter cæteras, ut in Hebraico proprie scriptum est, sic ponitur: « Et erit vita tua suspensa ante te; timebis nocte et die, et non credes vitæ tuæ (*Deut. xxviii, 66*). » Quæ est enim hæc vita populi Dei, nisi ille qui in Evangelio loquitur: « Ego sum resurrectio et vita (*Joan. xi, 25*)? » et de quo ex omnium persona electorum Jeremias ait: « Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus: In umbra tua vivemus in gentibus? » (*Thren. iv, 20*.) Hanc vitam suam viderunt Judæi in ligno crucis suspensam ante se, et in ejus præsentia dubitantes credere, timerunt nocte et die, id est, et quando eis illius majestas passionibus occultabatur, et quando miraculis declarabatur. Ita dum in istis hæsitarent, in illis contemnerent, non crediderunt vitæ suæ. Quæ maledictio utique usque hodie in eis permanet; quia vitam suam, quæ illis primum fuerat destinata (dicente Domino: « Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel [*Matth. xv, 24*] »), dum nolunt credere a mortuis resuscitatam (ut ex hac fide vivificentur et possint dicere cum propheta: « Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos [*Osæ. vi, 3*]), usque hodie quasi in patibulo suspensam irrident. Unde et in nostra editione recte translatum est: Et erit vita tua quasi suspendens ante te, videlicet quia ignominia crucis, quæ in Christo a mortuis resurgente jam præterit; apud istorum impietatem et cæcitatē, quasi adhuc permaneat irridetur. Et quia isti, tanquam rami naturales, degeneraverunt et fracti sunt a radice patriarcharum, et oleaster gentium insertus est in bonam olivam, audiunt adhuc in ipsis maledictionibus: « Advena qui tecum versatur in terra, ascendet supra te, eritque sublimior: tu autem descendes et eris inferior (*Deut. xxviii, 43, 44*). » Ipse fenerabit tibi, et tu non fenerabis ei. Ipse erit in caput, et tu eris in caudam. Sicut manifeste videmus, quia Ecclesia ex gentibus fenerat illi populo pecuniam verbi Dei; illi vero unde fenerent non habent. Et populus gentium est in caput, habens Dominum Jesum Christum; illi vero in caudam, quia a capite ceciderunt. Quod utique semper erunt, donec plenitudo gentium introeat, et sic omnis Israel fiat salvus: omnis videlicet salvandus. Nam istorum qui nunc sunt, infidelium, juxta quod in illis maledictionibus scriptum est, augebit Dominus plagas, plagas magnas et perseverantes, infirmitates pessimas et perpetuas, quod alia translatio dicit, plagas

verissimas et infirmitates veras. Loquitur Dominus ad Aggæum prophetam: « Interroga sacerdotes legis, dicens: Si tetigerit immundus in anima ex omnibus his, id est panem, aut vinum, aut oleum, aut pulmentum, aut omnem cibum, nunquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes: Contaminabitur. Et ait Dominus: Sic gens ista, et sic populus iste ante faciem meam (*Agg. ii, 12-15*). » Unde et Apostolus confirmat, diceas: « Omnia munda mundis; coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum; sed inquinata sunt eorum et mens et conscientia (*Tit. i, 15*); » ut videlicet immundorum immundas esse noverimus mensas. Quomodo enim immundæ non erunt mensæ, quorum maledicta sunt horrea et apothecæ?

B LII. Ad istius igitur maledicti et immundi populi consortium atque convictum penitus vitandum, juxta auctoritatem Scripturarum Veteris ac Novi Testamenti, instituunt nos atque constringunt sanctissimi et beatissimi patres, et rectores Ecclesiarum Dei, suis exemplis et synodalibus decretis; quæ jam breviter adnotanda et sacerdotali studio in omnium notitiam credimus perducenda. Beatus confessor Hilarius, quam attente Judæorum semper et hæreticorum devitaverit profana consortia, vita ejus scripta demonstrat: quod ita scilicet hujusmodi hostes Ecclesiæ fuerit exsecratus, ut non solum convivium, sed ne salutatio quidem ei exstiterit cum his prætereunti communis. Quo facto vir sanctus illud utique apostolicum observabat: « Et ne dixeritis illi ave: qui enim dicit ei ave, communicat operibus suis malignis (*II Joan. i, 11*). »

C LIII. De sancto Ambrosio, eximio confessore, et tam doctrina quam miraculis insigni, in gestis ejus ita scriptum est (*Paulinus in Vita S. Ambr.*): « In partibus Orientis, in quodam castello a Christianis viris synagoga Judæorum incendio concremata est; propterea quod Judæi insultarent monachis Christianis. Sed de hujusmodi facto comes Orientis ad imperatorem Theodosium relationem direxit. Qua accepta, imperator præceperat ut synagoga ab episcopo reedificaretur. Sed hujus præcepti tenor cum ad aures pervenisset venerabilis viri Ambrosii episcopi, direxit ad imperatorem epistolam (*lib. ii, epist. 17*), quia ipse in tempore excurrere non poterat: qua illum convenit, ut id quod ab eo statutum fuerat invocaretur, servarique sibi debere ab eo audientiam. Qui si dignus non esset qui ab eo audiretur, dignus etiam non esset qui pro illo audiretur, vel cui preces suas aut cui sua vota committeret. Paratum etiam se esse pro tali negotio mortem subire, ne dissimulatione sui prævaricatorum faceret imperatorem, qui tam injusta contra Ecclesiam præcepisset. Postea vero cum Mediolanum revertitur, posito imperatore in ecclesia, de eadem causa tractavit in populo. In quo tractatu introduxit Domini personam loquentis imperatori: Ego te ex ultimo imperatorem feci; ego tibi exercitum inimici tui tradidi; ego tibi copias quas ille adversum

te exercitui suo præparaverat, dedi; ego inimicum tuum in potestatem tuam redeg; ego de semine tuo super solium regni constitui; ego te triumphare sine labore feci. Et tu de me inimicis meis donas triumphos? Cui descendenti de exedra imperator ait: Contra nos proposuisti hodie, episcope. At ille respondens ait, non se contra ipsum, sed pro ipso fuisse locutum. Tunc imperator: Revera, inquit, dura præceperam contra episcopum de synagoga reparanda; in monachis vero vindicandum esse a comitibus qui in tempore aderant dicebatur. Quibus episcopus: Ego quidem cum imperatore nunc ago; vobiscum vero mihi aliter agendum est. Atque ita obtinuit, ut illa quæ statuta fuerant, revocarentur: nec prius ad altare accedere voluit, nisi fide sua imperator illum agere debere testaretur. Cui episcopus: Ergo ago fide tua. Respondit imperator: Age fide mea. Qua sponsione iterata, securus peregit sacerdos divina mysteria. »

LIV. In quo facto tanti viri, qui nullatenus ferre potuit ut synagoga Judæorum, licet a Christianis concremata, ab episcopo et ab eisdem Christianis instauraretur, ita ut pro tali re mortem subire paratus esset, ne imperatorem faceret prævaricatorem, quid aliud principibus nostris, quid nobis considerandum, et pro viribus imitandum est nisi primo, ut caveant illi ne inimicis Christi, contra Christum qui eos sublimeret honoravit, honorem tribuant. Deinde omnes pariter intelligamus, quia synagoga eorum, synagoga utique Satanz, domus sacrilega est, contra ecclesiam Dei erecta, et non domus orationis, sed spelunca latronum. Unde omnino indignum erat, ut domum sacrilegii et blasphemiz eorum adversus Christum, Christiani erigerent. Et si hoc, cogente imperatore, fuisset factum, flet sine dubio imperator Christianz religionis prævaricator. Quia ita istis in forensibus causis negotia sua civilia agere concessum est, ut tamen sacrilegia ipsorum semper abominanda, nunquam communicanda sint. Quibus ne Christianus imperator et Christianus populus prævaricando communicarent, vir sanctus martyrium se credit accipere, si pro tali re mortem subiret.

LV. Alchimus Avitus, Ecclesiz Viennensis episcopus, eximius et orthodoxus doctor; et sanctus Apollinaris, episcopus Ecclesiz Valentinz; cujus merita crebra ejus miracula usque hodie sublimeret testantur; et sanctus Gregorius, Lingonicz Ecclesiz episcopus cujus etiam reverenda memoria in Ecclesia floret; et beatus Viventiolus, Ecclesiz Lugdunensis episcopus, cujus doctrinam etiam aliorum de eo scripta testantur, cum aliis viginti reverentissimis episcopis, in nomine Domini congregati pro defensione et statu Ecclesiz, de re jam dicta ita inter cætera statuerunt (*Conc. Epaon., can. 15*): « Si superioris loci clericus hæretici cujuscunque convivio interfuerit, anni spatio pacem Ecclesiz non habebit. Quod juniores clerici, si præsumpserint, vapulabunt. A Judæorum vero convivii etiam

laicos constitutio nostra prohibuit. Nec cum ullo clerico nostro panem comedat, quisquis Judæorum convivio fuerit inquinatus. » Et in conclusione statutorum suorum, confisi de præsentia Domini sicut ipse ait: « Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum ego in medio eorum » (*Math. xviii, 20*), » ita sanxerunt: « Quocirca hæc quæ superna inspiratione, communi consensu placuerunt, si quis sanctorum antistitum, qui statuta præsentia subscriptionibus propriis firmaverunt, necnon et quos eorum Deus esse voluerit successores, relicta integritate observationis excesserit, reum se divinitatis pariter et fraternitatis judicio futurum esse cognoscat. »

LVI. Sanctus Cæsarius, Ecclesiz Arelatensis episcopus, cujus meritum et doctrinam vita ejus et miracula scripta et multa ac præclara ejus monumenta testantur, et cum eo alii triginta quinque episcopi vel vicarii episcoporum, congregati in unum in nomine Domini pro defensione et confirmatione catholicæ veritatis, inter cætera statuerunt ita (*Conc. Agath. can. 40*): « Omnes deinceps clerici, sive laici Judæorum convivia evitent, et nec eos ad convivium quis excipiat. Quia cum apud Christianos cibis communibus non utantur, indignum est atque sacrilegum eorum cibos a Christianis sumi, cum ea quæ, Apostolo permittente, nos sumimus, ab illis judicentur immunda. Ac sic incipiant inferiores esse catholici quam Judæi; si nos his quæ ab illis apponuntur utamur, illi vero a nobis oblata contemnant. »

LVII. Priscus, Ecclesiz Lugdunensis episcopus, Arthemius Senonicæ, Remedius Biturigæ, et sanctus Syagrius Heduoꝝ episcopus, cum cæteris pluribus, statuta ecclesiasticæ renovantes, ita definiunt (*Conc. Matic. 1, can. 13*): « Ne Judæi Christianis populis judices deputentur, aut telonearii esse permittantur: per quod illis (quod Deus avertat) Christiani videantur esse subjecti. » (*Can. 14*). « Ut Judæis, a cæna Domini usque in prima Pascha (secundum edictum bonæ recordationis domni Childeberti regis) per plateas aut forum, quasi insultandi causa, deambulandi licentia denegetur: et ut reverentiam cunctis sacerdotibus Domini, vel clericis impendant: nec ante sacerdotes consessum nisi ordinati habere præsumant. Quod si fortasse facere præsumpserint, a judicibus locorum (prout persona fuerit) distringantur. » (*Can. 15*). « Et ut nullus Christianus Judæorum convivii participare præsumat. Quod si facere quicunque (quod nefas est dici) clericus, aut sæcularis præsumpserit ab omnium Christianorum consortio se noverit coercendum quisquis eorum impietatibus fuerit inquinatus. » (*Can. 16*). « Et licet quid de Christianis, qui aut captivitatis incursu, aut quibuscunque fraudibus, Judæorum servitio implicantur debeat custodiri, non solum canonicis, sed et legum beneficiis jam pridem fuerit constitutum: tamen quia nunc ita quorundam querela exorta est, quosdam Judæos per civitates aut municipia consistentes, in tantam insolentiam et proterviam prorupisse, ut

nec reclamantes Christianos liceat vel ad pretium de eorum posse servitute absolvi. Idcirco præsentî concilio, Deo auctore, sancimus, ut nullus Christianus Judæo deinceps debeat deservire; sed datis pro quolibet bono mancipio duodecim solidis, ipsum mancipium quicumque Christianus, seu ad ingenuitatem, sive ad servitium licentiam habeat redimendi. Quia nefas est ut quos Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum vinculis permaneant irretiti. Quod si acquiescere his quæ statuimus quicumque Judæus noluerit, quandiu ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipio ipsi cum Christianis ubicunque voluerit, habitare. Illud etiam specialiter sancientes, quod si quis Judæus Christianum mancipium ad errorem Judaicum convictus fuerit persuasisse, et ipso mancipio careat, et legali damnatione plectatur. »

LVIII. Sanctus Lupus Treccassenorum episcopus, et cum eo alii viginti quatuor episcopi, vel vicarii episcoporum, similiter in nomine Domini nostri Jesu Christi congregati, pro causis corporis ejus quod est Ecclesia, inter multa hæc etiam statuerunt (*Conc. Aurel. III, can. 30*): « Quia Deo propitio sub catholicorum regum dominatione consistimus; Judæi a die cœnæ Domini usque in secunda sabbati in Pascha, hoc est, in ipso quadriduo, procedere inter Christianos, neque catholicis populis se ullo loco, vel quacunq̃ue occasione miscere præsumant. » In concilio Laodiceno (*can. 37 et 38*) statutum est: « Quod non oporteat a Judæis vel hæreticis, ea quæ mittuntur munera festiva suscipere, nec cum eis festa celebrare. Et quod non oporteat a Judæis azyma accipere, et communicare impietatibus eorum. » Et in alio concilio (*Conc. Arvern. I, can. 6*): « Ut si quis Judaicæ pravitati, jugali societate jungitur; id est, seu Christiano Judæa, sive Judæo Christiana mulier carnali consortio misceatur: quique horum tantum nefas admisisse noscuntur, a Christiano cœtu atque convivio, et a communione Ecclesiæ protinus segregentur. »

LIX. Ecce sanctissimi et reverentissimi patres Ecclesiarum Dei, et nostri in Domino prædecessores, evidentissime in his omnibus, etiam sub divini judicii protestatione definiunt, et nobis sine præjudicio custodiendum tradunt, Judæorum sacrilegam societatem (sicut et cæterorum hæreticorum) penitus detestandam, et eorum profanum atque sacrile-

gum judicant esse convivium, et quicumque in hujusmodi illis communicat, ipsorum impietatibus asserunt inquinatum. Quid ergo nobis ad hæc conandum est, et agendum, nisi ut in nullo eorum vitæ et salutis, aut quieti vel divitiis invidentes, imo eorum veram salutem (pro qua Ecclesia solemniter orare consuevit) veraciter inquirentes, servemus erga eos ecclesiasticam sinceritatem ac disciplinam et commissos nobis fidelium populos, nullo modo eorum contagiis et sacrilegiis involvi patiamur?

LX. Homines namque perditos, et perditionem suam non videntes (id est ipsos Judæos) non debemus nostris blanditiis et adulationibus, vel (quod absit) defensionibus reddere male securos. Ne quorum debemus esse correctores, efficiamur deceptores. Qualibus Dominus per prophetam comminatur, dicens: « Et erunt qui beatificant populum istum, et qui beatificantur, præcipitati (*Isa. IX, 16*). » Sed vigilanter eorum reprimere blasphemias, et illud eis sæpius anuntiare quod ipsis Dominus terribiliter comminatur, dicens: « Si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris (*Joan. VIII, 24*). » Compassionem et benignitatem Apostoli, quantum, Deo largiente, possumus, studentes imitari, quæ de illis ait: « Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto; quoniam tristitia est mihi magna, et continuus dolor cordi meo, pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitæ (*Rom. IX, 4*). » Et iterum: « Fratres, voluntas quidem cordis mei, et obsecratio ad Deum fit pro illis in salutem (*Rom. X, 1*), » et alio loco: « Quandiu ego sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo: si quo modo ad æmulandum provochem carnem meam, et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum, reconciliatio est mundi, quæ assumptio nisi vita ex mortuis? (*Rom. XI, 13, 14, 15*). » Postremo omnibus timendum, omnibus cavendum, fideliter inculcare debemus; ne sicut tempore passionis suæ Dominus noster Jesus Christus, pacificaturus omnia per sanguinem crucis suæ, venditus est a falso discipulo et comparatus a falsis persecutoribus, ad illudendum et crucifigendum, ita nunc comparetur ab impiis Judæis quodammodo ad vituperandum licentius et blasphemandum.